

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Zdeněk Vyhlídal

**Primární sociální prevence kriminality v městské části Nové Sady
v Olomouci se zaměřením na mládež**

Olomouc 2013

vedoucí práce: PhDr. Vladimíra Kocourková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a odborná literatura a zdroje, použité v této práci, jsou uvedeny v seznamu literatury a zdrojů.

V Olomouci dne 3. dubna 2013

.....

podpis

Poděkování

Děkuji PhDr. Vladimíře Kocourkové, Ph.D., za její odborné vedení, podněty a cenné rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytovala.

Anotace

Jméno a příjmení:	Zdeněk Vyhlídal
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Vladimíra Kocourková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013
Název práce:	Primární sociální prevence kriminality v městské části Nové Sady v Olomouci se zaměřením na mládež
Název v angličtině:	The primary social crime prevention in Nové Sady (municipal district of Olomouc) with a focus on the youth
Anotace práce:	Bakalářská práce s názvem „Primární sociální prevence kriminality v městské části Nové Sady v Olomouci se zaměřením na mládež“ analyzuje současný stav sociální prevence kriminality mládeže v uvedené městské části, zejména preventivní působení státních a nestátních organizací a významné faktory, které zde mohou kriminalitu mládeže ovlivnit. Cílem práce je prostřednictvím SWOT – analýzy stanovit silné a slabé stránky městské části Nové Sady v oblasti působení sociální prevence kriminality mládeže a také možné příležitosti a hrozby, které mohou na sociální prevenci kriminality působit. Bakalářská práce se skládá ze dvou částí. První, teoretická část, je věnována základnímu třídění prevence kriminality, působení prevence kriminality v České republice a obecnému výkladu prevence kriminality mládeže. Druhá, praktická část této práce je zaměřena na SWOT - analýzu z okruhu primární sociální prevence kriminality v městské části Nové Sady.
Klíčová slova:	primární, sociální, prevence, kriminalita, mládež, sociálně-patologické jevy, rizikové chování, kriminogenní faktory, škola, organizace, městská část, strategie, analýza.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis “The primary social crime prevention in Nové Sady with a focus on the youth” analyzes the current state of social prevention of juvenile delinquency in the district, especially preventive activities of state and non-

	<p>governmental organizations and significant criminogenic factors that can affect the juvenile delinquency in this region. The objective of the thesis is to determine the strengths and weaknesses in social prevention of juvenile delinquency in the municipal district Nové Sady and the possible opportunities and threats that may influence social prevention of delinquency. The thesis consists of two parts. The theoretical part focuses on the basic classification of crime prevention, the crime prevention activities in the Czech Republic and the general interpretation of juvenile delinquency prevention. The second part of the thesis focuses on the SWOT analysis of primary social crime prevention in the municipal district Nové Sady.</p>
Klíčová slova v angličtině:	primary, social, prevention, delinquency, youth, socio-pathological phenomena, risk behavior, criminogenic factors, school, organization, municipal district, strategy, analysis
Přílohy vázané k práci:	1 DVD
Rozsah práce:	72 stran
Jazyk práce:	český

Obsah

Anotace.....	4
Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Základní kriminologické pojmy související s prevencí kriminality.....	10
2 Prevence kriminality a její základní členění.....	14
2.1 Členění prevence dle obsahového hlediska.....	15
2.1.1 Sociální prevence.....	15
2.1.2 Situační prevence.....	15
2.1.3 Viktimologická prevence.....	16
2.2 Dělení prevence dle okruhu adresátů.....	17
2.2.1 Primární prevence.....	17
2.2.2 Sekundární prevence.....	17
2.2.3 Terciární prevence	18
3 Prevence kriminality v České republice.....	19
3.1 Strategie prevence kriminality.....	19
3.1.1 Republikový výbor pro prevenci kriminality.....	20
3.2 Prevence kriminality ze strany Policie České republiky, městské (obecní) policie a bezpečnostních služeb.....	21
4 Prevence kriminality mládeže.....	23
4.1 Výchovní prostředí mládeže.....	25
4.2 Prevence kriminality mládeže na republikové úrovni.....	29
4.2.1 Systém včasné intervence – SVI.....	31
4.3 Prevence kriminality mládeže ve školách a školských zařízeních.....	31
4.3.1 Spolupráce škol a školských zařízení s organizacemi.....	33
4.3.2 Vybrané normy v ČR v souvislosti s prevencí kriminality dětí a mládeže.....	33
PRAKTICKÁ ČÁST	
5 SWOT – analýza sociální prevence kriminality mládeže v městské části Nové Sady.....	37
5.1 SWOT – analýza.....	37
5.2 Základní charakteristika městské části Nové Sady.....	38
5.3 Prevence kriminality mládeže na krajské úrovni.....	40
5.4 Prevence kriminality mládeže na lokální úrovni.....	42
5.5 Kriminalita mládeže v Olomouci ve zprávách o bezpečnostní situaci.....	43
5.6 Organizace související s prevencí kriminality a sociálně patologických jevů na území města Olomouce	46
5.7 Prevence kriminality a Policie ČR Olomouckého kraje.....	47
5.7.1 Preventivní působení Policie ČR Olomouc a Městské policie Olomouc v Nových Sadech.....	47
5.8 Komise pro místní část Nové Sady.....	49
5.9 Prevence kriminality a rizikového chování ve školách v Nových Sadech.....	50
5.10 Zařízení pro děti a mládež v Nových Sadech.....	52

5.11	Bary, herny a restaurace v Nových Sadech.....	53
5.12	Zařízení sociální pomoci v Nových Sadech.....	55
5.13	Výsledné zpracování SWOT – analýzy městské části Nové Sady.....	56
	Závěr.....	63
	Seznam tabulek.....	64
	Seznam použitých zkratek.....	65
	Seznam literatury a zdrojů.....	67

Úvod

V posledních letech se v naší společnosti všeobecně dospělo k závěru, že preventivní chování v mnoha oblastech lidského života je výhodnější než řešení vzniklých následků, které již mnohdy nemůžeme napravit. Asi nejvýrazněji to můžeme vnímat v oblasti našeho zdraví, kdy známé přísloví "lépe nemocem předcházet než je léčit" zcela vystihuje podstatu prevence. Nejinak je tomu s kriminalitou. Kriminalita je, bohužel, nedílnou součástí naší společnosti a komplikuje život mnohým z nás, zejména pokud žijeme ve větším městě. Obtěžující je drobná kriminalita, zejména krádeže věcí z vozidel, ze sklepů, v obchodech, vloupání do provozoven, bytů, ale také vandalismus nezdědka spojený s nadměrným užíváním alkoholu. V anonymních městských sídlištích mohou mít rodiče oprávněné obavy o svoje děti, které zde tráví svůj volný čas, aby se nestali obětí protiprávního jednání nebo členem vrstevnické party se sociálně-patologickými projevy chování nebo party, která se dopouští trestné činnosti. Velmi často spolu sociálně-patologické chování a kriminalita úzce souvisí, například opatření si finančních prostředků na drogy krádeží zboží v obchodě nebo loupežným přepadením obsluhy herny. Nabízí se tedy otázka, zda je možné podobným jevům předcházet. Pokud se jedná o děti a mladistvé, tak značný vliv na jejich výchovu má rodina, později škola, vrstevnické party a také média a společnost. Existuje množství státních i nestátních organizací, které se zabývají prevencí kriminality a sociálně-patologických jevů, avšak značný díl odpovědnosti nese každý z nás především tím, jak se chováme ke svým blízkým, ke svému okolí, jestli se snažíme být pro naše děti dobrým příkladem, nakolik se zajímáme o jejich školní i mimoškolní život a zda-li jsme jim oporou v jejich krizových životních situacích, kdy nás nejvíce potřebují.

Cílem této práce je analýza současného stavu sociální prevence kriminality mládeže v městské části Nové Sady v Olomouci, zejména preventivního působení státních a nestátních organizací a významných kriminogenních faktorů, které zde mohou kriminalitu mládeže ovlivnit. Jako **metoda zkoumání** byla za tímto účelem zvolena **SWOT - analýza**, v níž jsou na základě zjištěných informací stanoveny silné a slabé stránky městské části Nové Sady v oblasti působení sociální prevence kriminality mládeže a také možné příležitosti a hrozby, které mohou na sociální prevenci kriminality mládeže působit. Ke zpracování analýzy jsem

využil strategické dokumenty, zprávy o bezpečnostní situaci, čerpal jsem z odborné literatury, tuzemských a zahraničních zdrojů, z vlastních zkušeností policisty a zkušeností kolegů při výkonu policejní práce v daném úseku, z informací k dané problematice, poskytnutých pracovníci preventivní informační služby Policie ČR, pracovníkem odboru případových analýz Policie České republiky, vedoucími a zástupci ředitelů mateřských a základních škol v Nových Sadech a také předsedkyní KMČ Nové Sady.

Teoretická část

1 Základní kriminologické pojmy související s prevencí kriminality

Prevencí kriminality, která je hlavním tématem této práce, se zabývá kriminologie, která jako samostatný vědní obor vznikla ve druhé polovině 19. století. Kriminologie používá, stejně jako ostatní vědní obory, celou řadu odborných pojmů a my si některé z nich v této kapitole objasníme.

Kriminologie: Kriminologie je vědní obor o kriminalitě a má latinsko-řecký původ (latinsky crimen-zločin, obvinění a řecky Logos-věda). Tento termín poprvé v roce 1879 použil francouzský antropolog Paul Topinard a v roce 1885 vychází publikace „Criminologia“ italského právníka Raffaela Garofala. Předmětem zkoumání kriminologie je kriminalita, pachatelé, oběti a kontrola kriminality. Kriminologie vychází z mnoha vědních oborů (trestní právo, sociologie, kriminalistika, forenzní psychologie, soudní lékařství, soudní psychiatrie a další)¹

Kontrola kriminality: Kontrolu kriminality lze popsat jako činnost společnosti a státu, která spočívá v plnění úkolů při ochraně občanů před kriminalitou. Nejedná se však jen o snahu omezit páčání trestné činnosti formou represivních a preventivních opatření, ale také o omezování sociálně-patologických jevů ve společnosti nekriminální povahy, kterými jsou například alkoholismus, nealkoholová toxikomanie, prostituce a další.²

Kriminogenní faktory: Dalším z pojmů jsou kriminogenní faktory, což jsou rizikové činitelé, kteří vyvolávají, usnadňují a podporují páčání trestných činů. Mezi tyto faktory řadíme vlivy rodinného prostředí, vrstevníků, školy, životního prostředí jako jsou sociálně-ekonomický kontext a životní styl. Neznamená to však, že pokud se jedince týká konkrétní

1 BRUNA Eduard. *Výbrané kapitoly z kriminologie*. Vyd. 1. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2011. 110 s. ISBN 978-80-87236-06-2. s. 6-9.

2 ZAPLTEAL, Josef et al. *Prevence kriminality*. Vyd. 3. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, katedra kriminologie, 2008. ISBN 978-80-7251-270-6. s. 7.

kriminogenní faktor, musí nutně vést k jeho kriminálnímu jednání. To může být výsledkem mnoha interakcí mezi vlivy prostředí a individuálními rizikovými faktory, což jsou faktory, které podmiňují vznik a rozvoj delikventního nebo kriminálního jednání.³

Sociálně-patologické jevy: Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, vydanému pod č.j. 2129/2010-28 (dále jen Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování) sociálně-patologické jevy řadí mezi sociologický pojem, který postihuje fatální jevy ve společnosti jako jsou alkoholismus, krádeže, vraždy apod. K sociálně patologickým jevům by mělo směřovat opatření primární prevence.

Rizikové chování: Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování užívá ve vztahu ke školnímu prostředí pojem rizikové chování, které obsahuje širší spektrum jevů (záškoláctví, šikana, homofobie, návykové látky apod.). Vůči těmto jevům směřují primárně-preventivní opatření, která mají za cíl minimalizovat projevy a rizika takového chování, popřípadě se takové chování diagnostikuje a přijímají se účinná opatření. Na rozdíl od sociálně patologických jevů se jedná o práci s jedincem, nikoliv s fenoménem.

Mládež: Pojem mládež je definován v kapitole číslo 4 Prevence kriminality mládeže.

Trestný čin: Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestní zákoník) definuje trestný čin v ustanovení § 13 odst. 1 následovně: *"Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně."* V následujícím paragrafovém znění jsou trestné činy rozděleny dle závažnosti a výše trestu odnětí svobody na přečiny a zločiny.

Provinění a čin jinak trestný: Tyto pojmy, označující protiprávní jednání mládeže (nezletilých a mladistvých), jsou vysvětleny v kapitole 4 Prevence kriminality mládeže.

Pachatel trestného činu: Jedním ze základních pojmů kriminologie je pachatel. Trestní zákoník v ustanovení § 22 odstavce 1 definuje pachatele následujícím způsobem:

3 BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Predikce vývoje pachatele*. Vyd. 1. Praha : IKSP, 2008. ISBN 978-80-7338-075-5. s. 10-11. In: Institut pro kriminologii a sociální prevenci [online]. Praha: IKSP [cit. 2013-02-21] Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/publikace.html>.

"Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná." V odstavci 2 tohoto ustanovení pokračuje: „Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala.“

V následujících ustanoveních tohoto zákona je definován spolupachatel a účastník trestného činu. Kriminologie se podrobně zabývá typologií pachatelů, příčinami jejich kriminálního chování v psychické, biologické nebo sociální rovině.

Oběť trestného činu: Obětí trestného činu se zabývá vědní odvětví kriminologie, které se nazývá viktimologie. Pojem oběť je v užším pojetí chápána jako fyzická osoba poškozená spácháním trestného činu na životě, zdraví, majetku, cti nebo jiných právech. V širším pojetí se za oběť pokládají i blízké osoby oběti, kterých se následek činu dotýká zprostředkovaně, například ztrátou živitele.⁴

Poškozený: Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestní řád) v § 43 odstavci 1 stanoví, že poškozený je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil. Dále v odstavci 2 uvedeného paragrafového znění trestní řád stanoví, kdo není poškozený: *„Za poškozeného se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem.“*

Trestní represe: Trestní represe je jednou z forem kontroly kriminality a při jejím uplatňování se zasahuje ve větší či menší míře do práv a svobod občana. Trestní represe

4 ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Vyd. 1. Praha : Armex, Trivis, 2004. 146s. ISBN80-86795-05-5. s. 27.

mohou využívat v rámci svých pravomocí orgány činné v trestním řízení. Jedním z orgánů, jejichž používání trestní represe je nejvíce viditelné, je Policie České republiky (dále jen Policie ČR) a městská policie, například při ukládání blokových pokut, při zákrocích proti pachatelům trestné činnosti nebo při zákrocích pod jednotným velením. Dále se na trestní represí podílejí státní zastupitelství, soudy projednáváním trestních věcí a orgány vězeňské služby při výkonu trestů odnětí svobody. Trestní represe však v sobě obsahuje i prvky prevence například tím, že samotné odsouzení pachatele a uložení trestu může působit preventivně na ostatní potenciální pachatele trestné činnosti. Pokud se tedy represe uplatňuje adekvátně, má pozitivní vliv na pachatele i ostatní občany společnosti a je nezastupitelným prostředkem pro kontrolu kriminality. Trestní represe a prevence tedy spolupůsobí při kontrole kriminality a mnohdy dochází k jejich vzájemnému prolínání, represe je však nejintenzivnější formou reakce státu a společnosti na sociálně nežádoucí jednání.⁵

Prevence kriminality: Další z forem kontroly kriminality je prevence kriminality. Pokud je prevence účinná, snižuje potřebu represe a naopak, přiměřená a účinná represe posiluje prevenci. Prevenci kriminality definuje Zapletal⁶ následujícím způsobem: „*Prevence kriminality představuje pokus eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započatím nebo před jejím pokračováním. Do prevence kriminality tak náležejí – v našem pojetí – veškeré aktivity směřující k předcházení páchání trestných činů, k snižování jejich výskytu cestou zamezení páchání nebo neutralizací příčin a podmínek vzniku trestných činů (kriminogenních faktorů). Patří sem opatření, jejichž cílem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů.*“ Podrobněji se prevenci kriminality budeme věnovat v následující kapitole.

5 NOVOTNÝ, Oto et al. *Kriminologie*. Vyd. 3. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7353-376-8. s. 218.

6 ZAPLATEAL, Josef et al. *Prevence kriminality*. Vyd. 3. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, katedra kriminologie, 2008. ISBN 978-80-7251-270-6. s. 8.

2 Prevence kriminality a její základní členění

V důsledku společenského a technologického vývoje posledních dvaceti let v České republice došlo k vývoji kriminality v mnoha směrech. Z dostupných kriminalistických statistik je patrné, že vzrostl počet trestné činnosti páchané na ulici, jako jsou loupežná přepadení a další násilné trestné činy, krádeže, vloupání do aut a vandalismus, přechodně vzrostl počet nezletilých a mladistvých pachatelů, navýšil se počet trestných činů souvisejících s drogami a jinými závislostmi.⁷ S rozvojem nových informačních technologií se rozvíjí také internetová kriminalita, například podvody při objednání zboží na inzertních webových stránkách, dochází ke krádežím mobilních telefonů, útokům hackerů apod. S nástupem světové hospodářské krize a v souvislosti s narůstajícími sociálními a ekonomickými problémy, ke kterým v současné době dochází nejen v České republice, lze předpokládat, že kriminalita se bude i nadále rozvíjet.

Výše uvedené skutečnosti tedy přispěly k tomu, že vzrostl význam prevence kriminality, která se tak dostala na úroveň trestní represe. Prevence více než represe spočívá na aktivních a ofenzivních strategiích, orientovaných více do budoucnosti a postihuje tak i kriminogenní faktory a navíc se jeví jako méně nákladná.⁸

Prevenici kriminality člení například Svatoš⁹ z několika hledisek: dle **obsahového zaměření** (sociální prevence, situační prevence, viktimologická prevence), dle **okruhu adresátů** (primární prevence, sekundární prevence, terciární prevence). Dále uvedený autor prevenci člení dle **strategie prevence** (přímá, nepřímá), **druhu preventivních opatření** (technická prevence, organizační, personální, výchovná apod.), podle **použitých prostředků** prevence (právní, mimoprávní), dle **úrovně rozvíjení** prevence (na místní, regionální nebo celostátní úrovni), z **časového hlediska** (prediliktivní a postdeliktivní).

7 POLICIE ČR. Kriminalita. Statistické přehledy kriminality [online]. Policie ČR © 2010 [cit. 2013-01-03]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

8 ŠTABLOVÁ, Renata. *Kriminologie. Studijní texty*. Praha, 2008. s. 30

9 SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola Evropských a regionálních studií, o.p.s., 2009. ISBN 978-80-86708-81-2. s. 37-40.

I když je práce zaměřena na primární sociální prevenci, považuji za důležité alespoň ve stručnosti popsat i ostatní druhy prevence kriminality, zejména ty, které jsou tříděny dle obsahového hlediska a dle okruhu adresátů. S uvedeným tříděním se můžeme setkat ve strategiích prevence kriminality, bezpečnostních zprávách a různých publikacích pojednávajících o uvedeném tématu.

2.1 Členění prevence dle obsahového hlediska

2.1.1 Sociální prevence

Sociální prevence má nejširší rozsah zaměření a týká se všech sociálně-patologických jevů. Je součástí sociální politiky státu a je zaměřena na zlepšování společenských podmínek v sociální, kulturní, ekonomické oblasti, v oblasti zaměstnanosti apod. za účelem předcházení páchání kriminality a zabránění dalšímu pokračování nebo jejímu opakování. Sociální prevence je orientována na sociální kriminogenní faktory, mezi které patří například alkoholismus, zaměstnanost, záškoláctví, socializační působení rodiny, školy, sociálních služeb apod.¹⁰

2.1.2 Situační prevence

Situační prevence se na rozdíl od sociální prevence orientuje přímo na kriminalitu, bezpečnost, ochranu veřejného pořádku, života a zdraví občanů a také jejich majetku. Tato prevence spočívá v odstraňování kriminogenních situací, omezování příležitostí ke spáchání trestného činu, čímž se ztěžuje potencionálnímu pachateli spáchat trestný čin a zvyšuje pravděpodobnost jeho dopadení. Mezi opatření situační prevence, která bývají převážně technického, organizačního a administrativního charakteru, patří například zabezpečení

¹⁰ BRUNA Eduard. *Výbrané kapitoly z kriminologie*. Vyd. 1. Karlovy Vary : Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2011. 110 s. ISBN 978-80-87236-06-2. s. 72.

ochrany ohrožených osob, věcí a objektů, přemístění věcí na bezpečnější místo, ztížení přístupu k prostředkům vhodným ke spáchání trestné činnosti, zmenšení očekávaného prospěchu získaného spácháním trestného činu pro pachatele, zlepšení dohledu v lokalitě apod.¹¹

2.1.3 Viktimologická prevence

Viktimologie (z latinského *victima* – oběť) je vědní obor, který se zabývá obětí a jejími biosociálními a psychologickými charakteristikami, procesy viktimizace, vztahy mezi obětí a pachatelem, rolí oběti během vyšetřování, soudního projednávání, dále pomoci oběti, jejím odškodněním, rehabilitací a prevencí viktimizace.¹²

Pojmem **viktimizace** rozumíme proces, během kterého se potenciální oběť stává skutečnou obětí. A souhrn předpokladů určité osoby stát se obětí trestného činu nazýváme **viktimnost**. Mezi nejvýznamější faktory ovlivňující viktimnost patří: profese oběti (např. policisté, strážníci, hlídači, vězeňská služba, průvodčí, zaměstnanci peněžních ústavů, taxikáři, listonoši, obsluha benzinových čerpadel), věk (zejména mladí lidé, kteří se vzhledem ke svému riskantnějšímu způsobu života mohou stát oběťmi ublížení na zdraví), některé psychické vlastnosti (zvýšená fyzická nebo verbální agresivita, lehkomyšlnost, nekritická důvěřivost), příslušnost k minoritám (cizinci, přistěhovalci, nábožensky nebo rasově odlišné menšiny, homosexuálové, osoby trpící mentální retardací), závislosti (alkoholici, narkomani), osoby projevující se asociálně nebo s vazbami na podsvětí (kriminální živly, prostitutky, pasáci, členové gangů).¹³

11 BRUNA Eduard. *Výbrané kapitoly z kriminologie*. Vyd. 1. Karlovy Vary : Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2011. 110 s. ISBN 978-80-87236-06-2. s. 72.

12 VÁLKOVÁ, Helena et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 2. Praha : C. H. Beck, 2012. 664 s. ISBN 978-80-7400-429-2. s. 171

13 NOVOTNÝ, Oto et al. *Kriminologie*. Vyd. 3. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7353-376-8. s. 152-154.

2.2 Dělení prevence dle okruhu adresátů

2.2.1 Primární prevence

U této prevence, která představuje nepřímou strategii, jsou preventivní činnosti směřovány tak, aby působily plošně, na všechny obyvatele státu, města nebo místa nebo na vybrané skupiny obyvatel (např. mládež, etnické menšiny). **Primární** prevence nalézá nejširší uplatnění v oblasti **sociální prevence**. Jedná se o zvyšování kvality života celé společnosti, což má nepřímý vliv na eliminaci kriminogenních faktorů. Pod tuto prevenci řadíme výchovné, vzdělávací, poradenské a osvětové aktivity, zaměřené na širokou veřejnost, ovšem **zvláštní pozornost je věnována působení na děti a mládež**. Do oblasti **primární situační prevence** spadají veškerá opatření s cílem zlepšení nebo stabilizace bezpečnosti na celém území státu. Můžeme sem zařadit opatření ekonomického, technického, informačního a organizačního charakteru (střežení okolí, vhodná architektura, uzamykání objektů, osvětlení ulic, parkovišť, výloh apod.). **Primární prevence viktinnosti** spočívá zejména v cílevědomém a systematickém informování veřejnosti o způsobech zajištění osobní bezpečnosti a zabezpečení majetku. Masmédia by měla pravdivě a úplně informovat a působit na veřejnost tak, aby v ní zvýšila právní vědomí, pocit odpovědnosti a ochotu podílet se na prevenci. Veřejnost by také měla být informována o způsobech zabezpečení majetku a zajištění osobní bezpečnosti.¹⁴

2.2.2 Sekundární prevence

Zaměřuje se na potencionální pachatele (rizikové skupiny mládeže, osoby závislé na návykových látkách, osoby bez přístřeší), potencionální oběti (děti, přestárlé osoby) a na kriminogenní situace (nebezpečné křižovatky, nádražní haly, místa s koncentrací osob se sklony k páčání trestné činnosti).¹⁵

14 ZAPLTEAL, Josef et al. *Prevence kriminality*. Vyd. 3. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, katedra kriminologie, 2008. ISBN 978-80-7251-270-6. s. 25-26.

15 SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola Evropských a regionálních studií, o.p.s., 2009. ISBN 978-80-86708-81-2. s. 39.

Mezi **Sekundární sociální prevenci** řadíme například zřizování a provoz poradenských a krizových zařízení, různé integrační programy pro menšiny, rekvalifikační kurzy apod. **Sekundární situační prevence** je vykonávána hlídkovou činností policie například u škol, v pěších zónách a jiných veřejně přístupných prostorách a **sekundární prevence viktimnosti** spočívá v eliminování různých kriminogenních faktorů a je zaměřena na rizikové skupiny osob nebo jednotlivce, u nichž je zvýšený předpoklad, že se mohou stát oběťmi trestného činu.¹⁶

2.2.3 Terciární prevence

Terciární prevenci také můžeme rozdělit na **sociální prevenci** (spojení aktivit motivovaných osob a sociálních a poradenských opatření, což umožní jejich snadnější resocializaci), dále **situační prevence** (zaměření na problémové lokality, které bývají zatíženy kriminalitou určitého druhu) a na **prevenci viktimnosti** (informovanost, výcvik jedinců za účelem zabránění jejich opětovné viktimizaci). Zaměřuje se především na předcházení kriminální nebo viktimologické recidivě. Je zaměřena na osoby, které se již trestné činnosti v minulosti dopustily nebo které se staly oběťmi trestného činu. Pod terciární kriminální prevenci spadají pohrůžky trestu, ochranná opatření, postpeniterciální péče apod. Terciární prevence představuje také přímou strategii.¹⁷

Jak je uvedeno výše, každý z druhů prevence má určité zaměření, přičemž se všechny vzájemně doplňují a pro dosažení maximální účinnosti by měly tvořit jeden nedělitelný celek. Jak již bylo řečeno, nejširší rozsah zaměření má sociální prevence.

Po nastínění problematiky prevence kriminality v České republice se nadále budeme zabývat primární sociální prevencí kriminality, zaměřenou na děti a mládež.

16 BRUNA Eduard. *Výbrané kapitoly z kriminologie*. Vyd. 1. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2011. 110 s. ISBN 978-80-87236-06-2. s. 72-75.

17 ZAPLTEAL, Josef et al. *Prevence kriminality*. Vyd. 3. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, katedra kriminologie, 2008. ISBN 978-80-7251-270-6. s. 27.

3 Prevence kriminality v České republice

Na prevenci kriminality v České republice se podílí Vláda České republiky (dále jen Vláda ČR), její ministerstva, kraje, obce a další subjekty. Prevence kriminality v ČR je organizována na třech úrovních.¹⁸

1. meziresortní úroveň – vytváření preventivní politiky vlády, koordinace a spolupráce jednotlivých resortů, které jsou zastoupeny v **Republikovém výboru pro prevenci kriminality**. Dále je zřízen **Poradní sbor pro situační prevenci kriminality**, který se zabývá situační prevencí kriminality.

2. resortní úroveň – z jednotlivých ministerstev vycházejí specifické programy prevence kriminality, ovlivňují legislativní tvorbu

3. místní úroveň – zde jsou zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace, instituce působící v obcích. Na této úrovni jsou zpracovány **Programy prevence na místní úrovni**, které jsou z hlediska prevence kriminality nejučinnější.

3.1 Strategie prevence kriminality

Vláda ČR řídí prevenci kriminality na strategické úrovni, vytyčuje prostřednictvím střednědobé strategie (každé čtyři roky) strategické cíle, reaguje na aktuální problémy a trendy a pro jednotlivé subjekty zapojené do prevence kriminality stanovuje finanční a věcný rámec. Samotná strategie prevence kriminality plní cíle, které jsou stanovené v **Programovém prohlášení Vlády ČR**. V současné době platí Ministerstvem vnitra ČR vypracovaná **Strategie prevence kriminality České republiky na léta 2012 až 2015** (dále jen Strategie PK ČR 2012-2015). V této Strategii PK ČR 2012-2015 jsou uvedeny základní okruhy prevence kriminality, priority a strategie na uvedené období pro všechny úrovně

18 ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Prevence kriminality*. [online] MVČR, © 2010 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

veřejné správy (obce, kraje, ústřední správní úřady). Strategie je zaměřena především na sociální prevenci, jejíž cílovou skupinou jsou děti a mladí dospělí, rodiny a recidivisté. Stranou nezůstává ani situační prevence se zaměřením na veřejná prostranství a majetkovou trestnou činnost. Na základě této strategie vypracovávají jednotlivé kraje a obce svoje strategie prevence kriminality.

Součástí těchto strategií bývá **SWOT-analýza**, která se používá jako hlavní nástroj stanovený pro identifikaci rizik ministerstvy a některými orgány státní správy jako povinná součást obsahu střednědobých koncepcí, a to na základě usnesení Vlády ČR č. 10/2001, k návrhu Metodiky střednědobých koncepcí. Tato analýza je užívána také orgány EU pro zpracování strategických dokumentů.¹⁹

Úkoly vyplývající ze Strategie prevence kriminality na určité období plní **odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR**, který také zajišťuje činnost sekretariátu Republikového výboru pro prevenci kriminality, plní úkoly ze Zákona o dobrovolnické službě a Programového prohlášení Vlády ČR.

3.1.1 Republikový výbor pro prevenci kriminality

Koordinátorem prevence kriminality je Ministerstvo vnitra ČR, které působí buď přímo nebo nepřímo prostřednictvím meziresortního orgánu - **Republikového výboru pro prevenci kriminality**²⁰ (dále jen Republikový výbor) - na ministerstva, Policii ČR a další subjekty zapojené do prevence kriminality.

Republikový výbor pro prevenci kriminality byl zřízen jako meziresortní iniciační, koordinační a metodický orgán při Ministerstvu vnitra usnesením vlády v roce 1993. Předmětem jeho činnosti je vytváření koncepce preventivní politiky Vlády ČR

19 VELIČKO, Jiří. Metodika zpracování analýzy SWOT pro orgány veřejné správy. In: *112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva* [online]. 2008, roč. VII, č. 7 [cit. 2013-03-15]. ISSN 1213-7057. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-vii-cislo-7-2008-410763.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>.

20 ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Dokumenty – bezpečnost a prevence: Republikový výbor pro prevenci kriminality*. [online]. MVČR, ©2010 [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality-37669.aspx>.

na meziresortní úrovni a také její konkretizace na místní úrovni. Schvaluje také žádosti o dotace a výši finančních příspěvků na prevenci kriminality ve městech.

Předsedou Republikového výboru je ministr vnitra, výkonným místopředsedou je jeho první náměstek a činnost sekretariátu, jak již bylo zmíněno výše, zajišťuje **odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR**. Poradním orgánem Republikového výboru je Komise pro výběr projektů Městského programu prevence kriminality k poskytování dotací ze státního rozpočtu.

Členy Republikového výboru jsou zástupci: Ministerstva vnitra, Ministerstva obrany, Ministerstva financí, Ministerstva práce a sociálních věcí – odbor rodinné politiky a odbor sociálních služeb, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zdravotnictví, Nejvyššího státního zastupitelství, Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Policejního prezidia České republiky, Probační a mediační služby České republiky, Rady vlády České republiky pro záležitosti romské komunity, Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Soudcovské unie České republiky.

V České republice je vypracovaný systém prevence kriminality, který je založen na spolupráci Vlády ČR, Republikového výboru, Ministerstva vnitra, dalších ministerstev a institucí, krajů, obcí, obecních policí a Policie ČR. V oblasti prevence kriminality také vykonávají činnost nestátní neziskové organizace a podnikatelské subjekty.

3.2 Prevence kriminality ze strany Policie ČR, městské (obecní) policie a bezpečnostních služeb

Nezastupitelnou roli v oblasti prevence kriminality má Policie ČR. Úkolem Policie ČR je dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, chránit bezpečnost osob a majetku, veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle

trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony. Policie ČR vykonává prevenci prostřednictvím hlídkové a obchůzkové služby.

V posledních letech je kladen důraz na princip **community policing**, uplatňovaný v práci Policie ČR. Tímto anglickým termínem se označuje profesionální vykonávání policejní práce, která je současně založená na vstřícnosti k veřejnosti a ochotou veřejnosti pomáhat policii v její činnosti. Toto pojetí policejní práce vychází z principů odpovědnosti nejen policie, ale celé veřejnosti za bezpečnost a veřejný pořádek, vykonávání pěší hlídky v daném úseku určeným policistou, spoluprací policie s jinými subjekty na prevenci kriminality, na pravidelném informování veřejnosti o bezpečnostní situaci a plánování svých činností na základě bezpečnostních potřeb občanů.²¹

Zásada community policing platí také pro **obecní (městskou) policii** (dále jen městská policie), která spolupracuje s Policií ČR. Hlavním úkolem městské policie je zajišťování veřejného pořádku v obci a svojí činností, která je koncipována jako veřejně prospěšná, působí preventivně zejména výkonem hlídkové činnosti.

Při krajských ředitelstvích Policie ČR jsou zřizována **preventivně informační oddělení** (dále jen PIO), jejichž pracovníci plní úkoly v oblasti styku s veřejností, vystupování ve veřejných sdělovacích prostředcích, zajišťují a vedou tiskové konference, podílejí se na koordinaci programů prevence kriminality atd. Na územních odborech Policie ČR jsou zřízeny **preventivně informační skupiny** (dále jen PIS), řízeny vedoucím PIO, které taktéž zajišťují styk s veřejností a sdělovacími prostředky, zajišťují a vedou tiskové konference, realizují různé preventivní akce a projekty (v obchodních domech, na parkovištích, besedy ve školách a školských zařízeních) apod.

Policie ČR také spolupracuje na mezinárodní úrovni (EUROPOL, INTERPOL, SCHENGENSKÝ PROSTOR), a to zejména prostřednictvím informačních systémů.

V oblasti prevence kriminality také působí soukromé bezpečnostní služby. Tyto služby působí preventivně při ostraze osob a majetku fyzických nebo právnických osob.

21 POLICIE ČR. Co je to community policing. *Policie.cz* [online]. Policie ČR © 2010 [cit. 2013-01-03]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-to-community-policing.aspx>.

4 Prevence kriminality mládeže

V předcházejících kapitolách byly obecně popsány jednotlivé druhy prevence kriminality, její strategie a působení v České republice. Z těchto kapitol vyplývá, že nejširší rozsah zaměření má sociální prevence, do které spadají veškeré aktivity, které příznivě ovlivňují ekonomické a sociální podmínky, proces integrace a socializace osob, což má zásadní význam v prevenci kriminality. V oblasti sociální prevence nalézají široké uplatnění primární prevence. Jednou z cílových skupin **primární sociální prevence** je mládež, kterou se budeme v této kapitole zabývat.

Kriminalitu mládeže lze obecně charakterizovat jako nejzávažnější sociálně patologický jev. Jedná se o poruchu v jejich chování, která se projevuje v porušování trestně právních norem.²²

Pojem mládež je definován v § 2 zákona č. 218 ze dne 25. června 2003, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). V tomto zákoně je stanoveno, že **mládeží** se rozumí děti a mladiství, za **dítě mladší 15 let** se pokládá dle zákona ten, kdo v době spáchání **činu jinak trestného** nedovrší patnáctý rok věku a za **mladistvého** ten, kdo v době spáchání **provinění** dovrší patnáctý rok svého věku a nepřekročí osmnáctý rok. V § 89 odst. 1 uvedeného zákona je stanoveno, že: "*dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné*".

Kriminologické vymezení věku mládeže je však širší. Hovoří se zde o dětech **předškolního věku, mladšího školního věku a staršího školního věku**, kdy hranice mezi mladším a starším školním věkem je ve věkovém období jedenácti až dvanácti let. V tomto období dochází k zásadnější změně psychické vyspělosti dětí.²³

S touto věkovou hranicí počítá i zmíněný zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který v ustanovení § 93 odst. 2 přímo uvádí, že: "*Ochrannou výchovu soud pro mládež uloží dítěti, které spáchalo čin, za nějž trestní zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku a bylo mladší patnácti let*" a hned

22 VÁLKOVÁ, Helena et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 2. Praha : C. H. Beck, 2012. 664 s. ISBN 978-80-7400-429-2. s. 321

23 NOVOTNÝ, Oto et al. *Kriminologie*. Vyd. 3. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7353-376-8. s. 453

v následujícím odstavci stanoví, že: "*Ochranná výchova může být uložena též dítěti, které v době spáchání činu bylo mladší patnácti let, odůvodňuje-li to povaha spáchaného činu jinak trestného a je-li to nezbytně nutné k zajištění jeho řádné výchovy.*"

Dospělí, kteří dosáhli věku 18 let a ještě nejsou starší 24 let, jsou v kriminologii označováni pojmem "mladí dospělí". Zoubková, Moulisová²⁴ dokonce uvádějí horní hranici až 30 let. Trestní zákoník pamatuje na toto věkové rozpětí v ustanovení § 41 písm. f), kde je považováno za polehčující okolnost spáchání trestného činu ve věku blízkém věku mladistvých.

Jak již bylo řečeno v předcházejících kapitolách, po roce 1989 prudce narostl počet spáchaných trestných činů a kriminalita mladistvých nebyla v tomto směru výjimkou. V roce 2000 byl počet stíhaných a vyšetřovaných osob do věku 17 let 17.804, následující rok se ještě poněkud zvýšil, ovšem od roku 2002 počet těchto osob ve vyšetřování výrazně poklesl na 12.883 a v roce 2012 se již jedná o 4.857 nezletilých a mladistvých pachatelů do věku 17 let.²⁵ Tato čísla mohou svědčit o dobré preventivní činnosti, nicméně významný zásah do statistiky mohl být způsoben novelizací trestního zákona, kdy od roku 2002 došlo ke změně v posuzování výše způsobené škody spácháním trestného činu a vzniklá škoda nikoli nepatrná se zvýšila z 2.000,-Kč na 5.000,-Kč, což je hranice mezi přestupkem a trestným činem. Dalším faktorem, který mohl příznivě ovlivnit statistiku v tomto směru, byly slabší populační ročníky.²⁶

Na základě výzkumů bylo zjištěno, že delikventní chování je mezi dětmi a mladistvými široce rozšířeno, ovšem nebývá většinou oficiálně registrováno, z čehož vyplývá, že kriminalita mládeže, zejména u méně závažných deliktů, je **vysoce latentní**. Příčinou může být vyšší tolerance společnosti, neboť méně závažné porušování práva je v tomto případě vnímáno jako normální, vývojově podmíněný jev. Na častý výskyt zejména méně závažné kriminality mládeže mají dle dosavadních poznatků psychologie významný vliv specifika spojená s psychickým, sociálním a mravním vývojem jedince v průběhu dětství a dospívání. V průběhu dospívání mladého člověka se snižuje vliv rodiny a naopak roste vliv vrstevníků

24 ZOUBKOVÁ, Ivana a MARCELA MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Vyd. 1. Praha: Armex, Trivis, 2004. 146 s. ISBN 80-86795-05-5. s. 101.

25 POLICIE ČR. Kriminalita. Statistické přehledy kriminality [online]. Policie ČR © 2010 [cit. 2013-01-03]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

26 NOVOTNÝ, Oto et al. *Kriminologie*. Vyd. 3. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7353-376-8. s. 455.

a subkultur mládeže. Vliv skupiny vrstevníků sílí u dospívajících z disfunkčních rodin, kterým tato skupina může poskytovat určitou oporu a vynahrazovat nedostatek zázemí. Jelikož má mládež většinou více volného času než dospělí, naskýtá se také více příležitostí pro delikventní jednání, záleží tedy na způsobu trávení volného času.²⁷

4.1 Výchovné prostředí mládeže

S efektivností výchovy také souvisí význam prostředí ve výchovném procesu mládeže. Prostředí má v tomto směru dvě funkce. První funkcí je **funkce situační**, kdy každý výchovný zásah se odehrává vždy v nějakém prostředí (školní třída, hřiště, domov) a dané prostředí může působit pozitivně, tedy v souladu s výchovnou funkcí, kdy vychovatel napomáhá charakteristika prostředí, v němž mládež vychovává, také však může působit negativně nebo neutrálně. Druhou funkcí je **funkce výchovná**, kdy zvolení vhodného prostředí souvisí se zlepšením výkonu vychovávaného (odlišné chování na hřišti, v divadle). Působení prostředí je na rozdíl od přímého výchovného působení spontánní, přirozené a čím méně si vychovávaný uvědomuje, že je vychováván, tím lepší výchovný efekt se dá očekávat.²⁸

Jedním z přirozených prostředí ve výchově mládeže je **rodina**. Rodinné prostředí a působení jednotlivých členů rodiny sehrává významnou roli během primárního formování jedince. Pro socializaci jedince mají významnou roli oba rodiče, ale také ostatní členové rodiny. Normální fungování rodiny závisí také na tom, zda oba jedinci byli dostatečně vyvráží pro vstup do manželského svazku, zda oba toužili po dítěti a také na tom, jak se vyrovnali s jeho příchodem na svět a také na úplnosti rodiny. Pokud v rodině chybí mužský či ženský vzor, může se to projevit v neadekvátním sociálním vývoji mladého člověka, a to z toho důvodu, že se osamocenému rodiči těžko nahrazuje chybějící rodičovská role.²⁹ K poněkud odlišným závěrům se ale dospělo provedením výzkumů ve Švédsku, kterými nebyly potvrzeny sociální problémy v rodině s chybějícím rodičem, konkrétně s otcem, a Giddens³⁰

27 VÁLKOVÁ, Helena et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 2. Praha : C. H. Beck, 2012. 664 s. ISBN 978-80-7400-429-2. s. 324-332

28 KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2008. 216s. ISBN 978-80-7367-383-3. s. 76-77.

29 NOVOTNÝ, Oto et al. *Kriminologie*. Vyd. 3. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7353-376-8. s. 469.

30 GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Přeložil Jan JAŘAB. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4. s.

tak nabízí vysvětlení, že příčinou kriminality a násilí (myšleno v USA a Velké Británii) není rozpad rodiny, ale chudoba. Za negativní faktory v rodinách byly považovány tíživé ekonomické podmínky.

Velmi nebezpečný pro vývoj dítěte je pobyt v rodinném prostředí, pro jehož členy je zločinnost charakteristickou formou života. Chování těchto členů má negativní vliv na psychosociální vývoj dítěte a je vysoce pravděpodobné, že v procesu socializace nastoupí také kriminální dráhu. Negativně na vývoj jedince také působí nedostatečná sociální situace rodiny, kdy z takto situované rodiny pochází až 40% pachatelů úmyslných trestných činů. Dalším faktorem na rozvoj kriminality u dětí může být nedostatečná výchova dítěte příliš zaměstnaných rodičů, které dítěti nevěnují dostatek času a nekladou na něj dostatek požadavků, což může mít na dítě stejný vliv jako kdyby žilo pod neustálým tlakem požadavků kladených na něj rodiči.³¹ Dalšími významnými faktory v rodině ovlivňující negativně vývoj jedince jsou alkoholové a jiné závislosti, promiskuita, prostituce, nezaměstnanost rodičů, jejich neochota si hledat práci apod.

Významná z hlediska výchovy je také **škola**. Pokud do školního prostředí vstoupí žák některé z výše popsaných problémových rodin, většinou se odlišuje od jiných vrstevníků svým zhoršeným chováním, nedostatečným zájmem o výuku, špatnými hygienickými návyky, ale i netolerantním postojem k ostatním spolužákům, což může vést k jeho zesměšňování, vytěšňování z třídního kolektivu nebo trestání ze strany pedagoga. Pokud se mu však věnuje dostatek trpělivosti, porozumění a pochopení ze strany pedagoga, což nebývá snadné a rychlé řešení, mohou se časem dostavit i pozitivní výsledky. V případě nevhodného působení školy se však může asociální postoj žáka konzervovat nebo prohloubit.³² Pro žáka je učitel zpočátku nejvýznamnější osobou ve škole, ovšem postupem času se učitel stává autoritou, dítě začíná hodnotit, nejčastěji dle jeho výkonů v jednotlivých předmětech, dle chování a postupem času také podle toho, jak je přijímáno spolužáky. Tím se zvyšuje pro žáka význam spolužáků a ve třídě vznikají skupiny a podskupiny žáků se společnými zájmy a činnostmi. Zde záleží na tom, jak je učitel na tyto skupiny „napojen“. Právě tyto podskupiny žáků mohou být zárodkem asociálních part, přičemž jejich vzniku může svojí (ne)angažovaností napomoci

170.

31 BRUNA Eduard. *Výbrané kapitoly z kriminologie*. Vyd. 1. Karlovy Vary : Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2011. 110 s. ISBN 978-80-87236-06-2. s. 45-47.

32 NOVOTNÝ, Oto et al. *Kriminologie*. Vyd. 3. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7353-376-8. s. 472-473.

i učitel dle svého zřetelného preferování nebo zatracování některých žáků, což může činit zřetelně prostřednictvím známek, poznámek, hodnocení dítěte nebo nenápadnou formou pomocí utroušených poznámek během vyučování na adresu žáka, přehlížením jeho iniciativy apod. Tímto chováním může učitel také naznačit agresorům ve třídě, které dítě nemá dostačující výkony nebo výsledky a spolužáci se mohou cítit být oprávněni dítě napadat. Děti, které hůře prospívají, mají skony k agresivnímu nebo jinému rizikovému chování a vytvářejí vlastní podskupiny ve třídě, odpojené od vlivu učitele a školy, mají vyšší riziko sociálního selhání. Pro vývoj dětí je důležitá schopnost učitele zvládat zátěžové situace ve třídě bez narušení vztahů s žáky, k čemuž může dospět vhodnou komunikací s žáky tak, aby byla podpořena vstřícná a kooperativní atmosféra a vzájemné vztahy. Stejně tak může k prevenci kriminality přispět škola tím, že bude vhodně reagovat na rizikové chování žáka, důsledným vyšetřováním rizikového jednání, vhodnými sankcemi, dodržováním stanovených pravidel a také tím aby tato pravidla platila pro všechny stejně.³³

Vliv na výchovu jedince má také **lokální prostředí**. Nás bude zajímat městské prostředí, které charakterizoval Pilch těmito znaky: obyvatelé lokality, včetně mládeže, se účastní množství cílových a účelových skupin, převažuje konzumní styl k životu, více povrchní vztahy mezi lidmi, nedostatek společenských autorit a zánik tradičních, nefunkční neformální společenská kontrola, výrazná anonymita v běžném životě lokality, pokles významu institutu sousedství, značná proměnlivost, rychlé změny v životě a výrazná diferenciacie ve společnosti a profesní struktuře.³⁴ Specifickým typem lokality jsou sídliště bez tradic, s nedostatečnou sítí služeb, škol, zdravotnických a kulturních institucí, s nedostatkem travnatých ploch, hřišť, parků a sadů, což se promítá do utváření osobnosti dětí. Zde se pak projevuje značný rozdíl v práci pedagoga s dětmi z městského prostředí a venkova, a to zejména v tom, že městské děti bývají více průbojnější, samostatnější, více přizpůsobivé, méně konzervativní, ale méně sebekritické a disciplinované, přičemž ve městech dochází k více kontaktům mezi lidmi, ale s menším počtem osobních styků. Náročnost na vzdělání dětí bývá ve městech větší, ovšem rozdíly ve městech a na venkově se postupně v některých oblastech vyrovnávají.³⁵

33 MATOUŠEK Oldřich a Helena VÁLKOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 3. Praha : Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-7367-825-8. s. 74-76.

34 PILCH, T. a I. LEPALCZYK. *Pedagogika społeczna*. Warszawa: Żak, 1995. In: KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2008. 216s. ISBN 978-80-7367-383-3. s. 95-96.

35 KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2008. 216s. ISBN 978-80-7367-383-3. s. 95-99.

Kromě rodiny, školy a lokálního prostředí ovlivňují vývoj a výchovu jedince významným způsobem také vrstevnické skupiny (party), masmédiá a společnost.

Z výzkumu asociálního chování a kriminality mládeže, provedeným Beinartem et al.³⁶ v Anglii, Skotsku a Walesu mezi žáky ve věku 11 – 16 let vyplynulo, že 49 % žáků přiznalo, že minimálně v jednom případě porušili zákon tím způsobem, že provedli drobnou krádež, vloupání, vandalismus, prodej drog, přechovávání zbraní, fyzické napadení. Ve zprávě z provedeného výzkumu je uvedeno sedmnáct rizikových a pět ochranných faktorů trestné činnosti. Mezi **rizikové faktory** patří: **rodina** (nedostatečná péče a disciplína, konflikt v rodině, minulost problémového chování v rodině, souhlasný postoj rodičů k problémovému chování dítěte, nízký příjem rodičů a nevhodné bydlení), **škola** (špatný prospěch, agresivní chování včetně šikany, nedostatek odpovědnosti, záškoláctví a narušování chodu školy), **společenství** (narušování společenství přátel a jejich přehlížení, drogy, narušené sousedské vztahy, vysoká nestálost, nedostatek porozumění mezi sousedy) a **jednotlivci, přátelé, vrstevníci** (neodpovědnost vůči společnosti, odcizenost, raný nástup k problémovému chování, omluva tohoto chování a vtahování přátel do problémového chování). Mezi **ochranné faktory** byly zařazeny: silné vazby mladistvého s rodinou, přáteli, učiteli, zdravé standardy (nastavené rodiči, učiteli, vedoucími zájmových kroužků), možnost podílet se na rodinném životě, ve školních a zájmových aktivitách, společenské a studijní dovednosti, prosazování a také schvalování pozitivního chování.

Předpokladem úspěšné prevence kriminality mládeže je její včasné působení, a to od nejujtějšího věku dítěte. Zoubková, Moulisová³⁷ rozdělují pět hlavních kategorií a možných způsobů prevence:

1. Věk do 3 let: bezpečné, klidné a láskyplné prostředí je nezbytné pro rozvoj vlastní sebedůvěry a identity.

2. Věk od 3 do 6 let: příkladné chování nejbližších osob, věku přiměřená prevence proti negativním jevům (alkohol a jiné návykové látky, kouření...).

36 BEINART, Sarah, et al. *Youth at Risk? A National Survey of Risk Factors, Protective Factors and Problem Behaviour among Young People in England, Scotland and Wales*. London: Communities that Care, 2002. In: KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Přeložila Dagmar TOMKOVÁ. Praha: Portál, 2005. ISBN 90-7178-945-3. s. 133-134.

37 ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Vyd. 1. Praha : Armex, Trivis, 2004. 146 s. ISBN 80-86795-05-5. s. 108-109.

3. Věk do 12 let: položen základ odpovědnosti, záleží na kvalitě sociálních vztahů a vazeb k nejbližším, dítě tyto vztahy a vazby rozvíjí, důležitá je kvalita socializačních norem v rodině a ve škole.

4. Věk do 18 let: problematické období dospívání plné dynamiky, rozporů, vzpoury, zmenšuje se vliv rodiny a školy, zvětšuje se vliv vrstevníků, mladiství mají tendenci kritizovat, radikalizovat se, jsou neochotní ke kompromisům, dokazují si svoji odvahu, nezávislost. Zvyšuje se ohrožení šikanou, extremismem, návykovými látkami. Pozitivně může působit kvalitní výchovné působení ve školách, výchovných ústavech pro mládež, zájmových klubech apod.

5. Věk do 21 let: dochází k určitému zklidnění, stabilizaci a zrání osobnosti, vytvářejí se důležité hodnoty, uplatňuje se snaha po seberealizaci, postupně se získává nezávislost na dospělých a dochází k adaptaci na požadavky společnosti.

4.2 Prevence kriminality mládeže na republikové úrovni

Prevence kriminality mládeže na republikové úrovni je na určité období zpracována mimojiné ve ve Strategii PK ČR 2012-2015 a je zaměřena kromě situační prevence na **prevenci sociální**, jejímiž cílovými skupinami jsou kromě recidivistů a komunit také děti a mladí dospělí. Všechny projekty, které jsou zaměřeny na děti, budou v souladu s principy projektu SVI. Dále se bude jednat o projekty zaměřené na vyhledávání kriminálně rizikových dětí a efektivní práci s těmito dětmi, podobné projekty budou realizovány s mladými dospělými. Další cílovou skupinou jsou rodiny s kriminálně rizikovými dětmi nebo rodiči, vytváření projektů zaměřených na efektivní spolupráci školy a rodiny, na podporu, pomoc a prevenci viktimity se zvláštním zřetelem na dětské oběti trestných činů a seniory.

Ve Strategii PK ČR 2012-2015 je určena odpovědnost **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** (dále jen MŠMT) za koncepci, obsah, koordinaci **specifické primární prevence rizikového chování dětí a mládeže** v působnosti uvedeného resortu, za zpracování metodických a koncepčních materiálů, přípravu materiálů legislativní povahy, plnění úkolů,

kteří vyplývají z vládních usnesení, strategií a koncepcí, za přípravu, vyhlášení a administraci dotačních programů. Dále je činnost MŠMT zaměřena na spolupráci, organizaci a koordinaci pracovních setkání s krajskými školskými koordinátory prevence, metodiky prevence v pedagogicko-psychologických poradnách a pracovníky Střediska výchovné péče, kteří působí v oblasti primární prevence rizikového chování.

Z dalších resortů, jak uvádí výše zmíněná strategie, které přímo plní specifické cíle v oblasti prevence kriminality dětí a mládeže, je kromě ministerstva vnitra a zmíněného MŠMT také Ministerstvo práce a sociálních věcí (sociálně-právní ochrana dětí), Ministerstvo spravedlnosti, které je ústředním orgánem státní správy pro probaci a mediaci, přičemž **Probační a mediační služba ČR** se mj. věnuje práci s oběťmi trestné činnosti a práci s mladistvými pachateli. Dalším resortem na úseku prevence je Ministerstvo zdravotnictví, které spolupracuje v oblastech návykových látek a péče o děti.

Mezi priority Strategie PK ČR 2012-2015 je zařazen projekt Systém včasné intervence (dále jen SVI), zmíněný v předcházející kapitole. Dalším projektem je **Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech** (dále jen NKMPD), jehož gestorem je Ministerstvo vnitra. Účelem tohoto projektu je rychlé a účinné vypátrání pohřešovaných dětí při maximálním využití již stávajících mechanismů, které bývají při obdobných akcích uplatňovány. Jedná se o spolupráci mezi Policíí ČR, policejními psychology, integrovaným záchranným systémem, médií a veřejností. Další prioritou je prevence rizik, které souvisí s virtuální komunikací dětí. V této oblasti budou proškoleni pracovníci, kteří budou provádět vyšetřování počítačové kriminality a policisté v základní odborné přípravě. Za zmínku stojí skutečnost, že Ministerstvo vnitra se stalo partnerem projektu E-Synergie Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Tento projekt si klade za cíl systematicky snižovat rizika, která jsou spojená s virtuální komunikací s ohledem na mladou generaci. Dále je ve Strategii PK ČR 2012-2015 uvedena další z priorit – zřizování sítě speciálních výslechových místností pro potřeby Policie ČR a orgánů sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Tyto místnosti se používají pro výslechy dětských obětí nebo svědků trestných činů, popřípadě k výslechům i dospělých obětí nebo svědků závažné trestné činnosti. Prioritou je také prevence domácího násilí v souladu se schválením Národního akčního plánu prevence domácího násilí na léta 2011-2014, který mj. zahrnuje práci s dětmi jako svědky domácího násilí.

4.2.1 Systém včasné intervence – SVI

Ministerstvo vnitra ve spolupráci s ministerstvem práce a sociálních věcí vytvořilo národní projekt SVI, jehož cílem je zdokonalení a zefektivnění spolupráce zainteresovaných institucí na úseku péče o ohrožené děti a jejich rodiny kriminalitou a sociálně patologickými jevy. Systém je postaven na třech pilířích:³⁸

1. Tým pro mládež - je tvořen OSPOD, Policií ČR, justičními orgány (Probační a mediační služba ČR, státní zastupitelství, soudy), obecní policií, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, úřady práce, nestátními neziskovými organizacemi. Tým pro mládež vytváří efektivní podmínky pro práci s dětmi a jejich rodinami a koordinuje činnost v dané lokalitě.

2. Společný informační systém - založený na včasném předávání informací mezi institucemi, je spravován místně příslušným OSPOD.

3. Konkrétní praktická opatření – tato opatření tvoří samotný proces pomoci a intervence.

4.3 Prevence kriminality mládeže ve školách a školských zařízeních

Jedním z nejdůležitějších míst, kde lze provádět prevenci výskytu rizikového chování, jsou kromě rodiny také školy a školská zařízení. Stejně jako v rodině, také ve škole se i přes vyvinuté úsilí pedagogů, výchovných poradců, školních metodiků prevence nebo školních psychologů nemusí pozitivní působení na rizikového žáka vydařit, přesto je dobré se o to alespoň pokusit.

Kyriacou³⁹ považuje za nejdůležitější úlohu školy v této oblasti pomoc žákům se

38 ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Seznamte se – odbor prevence kriminality*. In: [online]. MVČR, ©2010 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/seznamte-se-odbor-prevence-kriminality-460981.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>.

39 KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Přeložila Dagmar TOMKOVÁ. Praha: Portál, 2005. ISBN 90-7178-945-3. s. 142-145.

zvládnutím učiva a také vedení k dobrému společenskému chování, přičemž školy, kterým se podařilo těchto požadavků dosáhnout, značně přispívají ke snížení kriminality mládeže. Za základ považuje zavedení celoškolské politiky dobrého chování, která by měla zahrnovat tři hlavní znaky: shodu pedagogického sboru na požadovaných standardech chování žáků a na postupu, který vede k dosažení těchto standardů, dále chování učitelů jako spolupracujícího týmu v souladu se školní politikou a aplikace vhodného souboru opatření přijatých školou, například využívání pochval, systému odměn za dobrou práci a příkladné chování.

Školy a školská zařízení v České republice v oblasti prevence rizikového chování vycházejí z již zmíněného Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci. Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci je zpracováno v souladu se Strategií prevence rizikového chování u dětí a mládeže, Národní strategií protidrogové politiky, Strategií prevence kriminality (vše na příslušné období), se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů a Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže.

V Metodickém doporučení MŠMT k primární prevenci je vymezena aktuální terminologie (užívaná v zemích EU) a **začlenění prevence do školního řádu a školního vzdělávacího programu**, činnosti a úkoly v oblasti prevence, které vykonávají MŠMT, krajské úřady (včetně Magistrátu hl. m. Prahy), krajský školský koordinátor prevence, metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně, ředitelé škol a školských zařízení, školní metodik prevence a třídní učitelé, dále metodické doporučení definuje Minimální preventivní program a uvádí doporučení, jak mají postupovat školy a školská zařízení v případě výskytu vybraných rizikových forem chování dětí a mládeže.

4.3.1 Spolupráce škol a školských zařízení s organizacemi

Se školou také spolupracují organizace, které se podílejí na prevenci rizikového chování. Především se jedná o **pedagogicko-psychologické poradny**, což jsou školská poradenská zařízení, která poskytují pedagogicko-psychologickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků, pedagogicko-psychologické a speciálně pedagogické poradenství. Školským zařízením, které je zaměřeno na prevenci a řešení výchovných problémů, poruch chování a dalších negativních jevů u dětí a také na zmírňování a odstraňování příčin a důsledků u dětí s rozvinutými poruchami chování, jsou **střediska výchovné péče**. Mezi školská poradenská zařízení patří také **speciálně pedagogická centra**, která jsou zaměřena na pomoc a podporu klientů se zdravotním postižením a také poskytují odbornou pomoc během pedagogické a sociální integrace s rodinou, školou, školskými a dalšími zařízeními. Součástí obecních úřadů s rozšířenou působností je OSPOD, mezi jehož činnosti patří sociálně-právní ochrana dětí a poradenství, oblast náhradní rodinné péče, služby kurátora pro děti a mládež. Kurátor pro děti a mládež provádí sociálně-právní poradenství a sociální terapii v rodinách, v nichž dochází k ohrožení vývoje dítěte. Dále školy a školská zařízení spolupracují s Policií ČR, a to v oblasti vzdělávacích programů a besed a také při oznamování o podezření ze spáchání protiprávního jednání. Dalšími organizacemi, se kterými školy spolupracují, jsou nestátní neziskové organizace, většinou se věnují vzdělávání pedagogů a různorodým vzdělávacím aktivitám pro žáky.⁴⁰

4.3.2 Vybrané normy v ČR v souvislosti s prevencí kriminality dětí a mládeže

Při výchově a péči o děti a mladistvé se Česká republika řídí mezinárodními dokumenty, zejména *mezinárodním dokumentem č. 104 ze dne 6. února 1991, Úmluvou o právech dítěte*. Jedná se o nadzákonnou právní normu, ve které jsou stanoveny základní práva dětí (v Úmluvě o právech dítěte se jedná o osoby mladší 18 let) a povinnosti států, které se

40 ČÁP, David et al. *Výchovné poradenství*. Praha, MERITUM – Wolters Kluwer, 2009. 250 s. ISBN 978-80-7357-498-5. s. 193-200.

k Úmluvě o právech dítěte zavázaly, jejich institucí, služeb a zařízení, vůči dětem a jejich rodičům, zákonným zástupcům nebo osobám, které za děti odpovídají.

Další vybrané zákony, které se přímo nebo nepřímo vztahují k právům a povinnostem mládeže, jejich protiprávnímu jednání a sociálně patologickým jevům:

Ústavní zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992, Ústava České republiky, ve které je stanovena nadřazenost ratifikovaných mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, a které jsou součástí právního řádu, nad zákony v ČR v případě jejich rozporu, úcta k právům a svobodám člověka a občana a za součást ústavního pořádku prohlašuje Ústava České republiky Listinu základních práv a svobod.

Ústavní zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1993, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, v níž jsou mj. stanovena základní lidská práva a svobody, rovnost v důstojnosti a právech, zaručenost zvláštní ochrany dětí a mladistvých, právo dětí na rodičovskou výchovu a péči.

Zákon č. 94 ze dne 4. prosince 1963, o rodině, ve znění pozdějších předpisů, kde je stanoveno, co spadá pod rodičovskou zodpovědnost, právo a povinnost dítěte ctít a respektovat svoje rodiče, zastupitelnost rodičů při právních úkonech, ustanovení o rozhodnutí soudu o výchovném opatření, pěstounská péče, osvojení.

Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, jehož cílem ochrana práva dítěte na jeho řádnou výchovu a příznivý vývoj a ochrana dalších oprávněných zájmů dítěte, působení na rodinu za účelem obnovení narušených funkcí rodiny, stanovení orgánů působících v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a zřízení Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně.

Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, v tomto zákoně je upravena odpovědnost mládeže (dětí a mladistvých) za páchaní protiprávních činů uvedených v trestním zákoníku, ukládaná opatření za protiprávní jednání, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže. V zákoně je stanoveno, že trestný čin, pokud jej spáchal mladistvý, je nazván

proviněním, jsou zde stanoveny druhy opatření, které lze uložit mladistvému, jejich podmínky a výkon.

Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000, o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů, jedna z činností Probační a mediační služby dle uvedeného zákona je zvláštní péče o obviněné mladistvé a obviněné ve věku blízkému mladistvým, přispívá ke koordinaci sociálních a terapeutických programů obviněných mladistvých a uživatelů omamných a psychotropních látek.

Zákon č. 109 ze dne 5. února 2002., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, upravuje výkon, účel a působnost uvedených školských zařízení, která mají dle tohoto zákona poskytovat výchovnou péči v zájmu zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání dětí, spolupracují s původní rodinou dítěte nebo poskytují podporu pro umístění do náhradní rodinné péče, dále poskytují preventivně výchovnou péči a spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, upravuje mj. zásady a cíle vzdělávání, práva a povinnosti žáků, studentů, zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků, předmět úpravy školního a vnitřního řádu školy a školského zařízení, výchovná a kázeňská opatření, činnost školských poradenských zařízení.

Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, který mj. upravuje podmínky poskytování pomoci osobám, které se dostaly do nepříznivé sociální situace, a to formou sociálního poradenství, péče a prevence. Jednou z nabízených služeb jsou domy na půl cesty, které jsou určeny pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy nebo jiná zařízení pro děti a mládež, věznice nebo ochranná léčení, dále existují terénní programy, které představují terénní služby poskytované osobám s rizikovým způsobem života nebo osobám, které jsou takovým způsobem života ohroženy (např. uživatelé návykových, omamných a psychotropních látek), kontaktní centra, která poskytují ambulantní nebo terénní služby osobám, které jsou ohroženy užíváním návykových látek atd.

Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje mj. trestní odpovědnost a zánik trestní odpovědnosti, trestní sankce, skutkové podstaty trestných činů. Stanovuje, že není trestně odpovědný ten, kdo nedovršil v době spáchání činu patnáctý rok věku, jako jedna z polehčujících okolností při rozhodování soudem je věk blízký věku mladistvých, v ustanovení § 109 trestního zákoníku je ve věcech trestní odpovědnosti a sankci ukládaných mladistvým odkaz na zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který danou problematiku upravuje. Dítětem je dle trestního zákoníku osoba mladší 18 let.

Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů upravuje postup orgánů činných v trestním řízení, které má probíhat tak, aby byly náležitě zjištěny a šetřeny trestné činy s cílem spravedlivého potrestání pachatelů dle zákona. Trestní řád odkazuje na zvláštní zákon, pokud se jedná o řízení v trestních věcech mladistvých.

Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, kde je stanoveno, že Policie ČR spolupracuje s fyzickými a právními osobami vykonávající činnost v oblasti prevence kriminality a sociálně patologických jevů, v ustanovení o omezení osobní svobody je stanovena povinnost Policie ČR vyrozumět zákonného zástupce při omezení osobní svobody osoby nezletilé a orgán sociálně právní ochrany dětí v případě osoby mladší 15 let, při umístění do policejních cel se odděleně umísťují osoby mladší 18 let a dospělé, při vykázání osoby ze společného obydlí v případě, že v obydlí žije nezletilá osoba, vyrozumívá Policie ČR orgán sociálně-právní ochrany dětí, v zákoně je také stanoveno omezující opatření při použití donucovacích prostředků a zbraně vůči osobě zjevně mladší 15 let.

Zákon č. 99 ze dne 4. prosince 1963 občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, který v § 76a upravuje předběžné opatření, podle kterého může předseda senátu v případě vážného narušení života nebo příznivého vývoje nezletilého dítěte nebo v případě, že se ocitlo bez jakékoliv péče, nařídít jeho umístění ve vhodném prostředí.

Zákon č. 40 ze dne 26. února 1964 občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, v němž je upravena mj. způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti, způsobilost fyzické osoby k právním úkonům, zvláštní ustanovení je věnováno způsobilosti k právním úkonům u nezletilých.

Praktická část

5 SWOT - analýza sociální prevence kriminality mládeže v městské části Nové Sady

V praktické části bude metodou SWOT - analýzy zkoumáno, jakým způsobem je v městské části Nové Sady v Olomouci prováděna ze strany státních a nestátních organizací primární sociální prevence kriminality se zaměřením na mládež, a které významné kriminogenní faktory mohou sociální prevenci kriminality mládeže ovlivnit. Ke zpracování analýzy jsem využil strategické dokumenty, zprávy o bezpečnostní situaci, čerpal jsem z odborné literatury, tuzemských a zahraničních zdrojů, z vlastních zkušeností policisty a zkušeností kolegů při výkonu policejní práce v daném úseku, z informací k dané problematice, poskytnutých pracovníci preventivní informační služby Policie ČR, pracovníkem odboru případových analýz Policie České republiky, vedoucími a zástupci ředitelů mateřských a základních škol v Nových Sadech a také předsedkyní KMČ Nové Sady. Výsledky analýzy jsou na závěr zpracovány v tabulce **SWOT - analýzy**, viz tabulka č. 1 a tabulka č. 2, v níž jsou stanoveny silné a slabé stránky městské části Nové Sady v oblasti sociální prevence kriminality mládeže a také možné příležitosti a hrozby, které mohou na sociální prevenci kriminality mládeže působit. SWOT – analýza bude podrobněji popsána v následující kapitole.

5.1 SWOT – analýza

SWOT - analýza je komplexní metoda kvalitativního vyhodnocení veškerých stránek daného tématu například na celostátní, regionální nebo podnikové úrovni ve vztahu k současnému a budoucímu stavu. Základ této analýzy spočívá v definování a ohodnocení jednotlivých faktorů, vyjádřených čtyřmi proměnnými. Jedná se o následující čtyři proměnné:⁴¹

41 FARDOVÁ, Lenka. *Jak vytvářet projekty za podpory Strukturálních fondů EU*. HARBOUR – centrum pro poradenství v řízení lidských zdrojů a tvorbě projektů [online]. PERSONA GRATA, v.o.s., Lenka Fardová © 2007 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.personagrata.cz/harbour/projekty%20web.pdf>.

Strengths (silné stránky) - vnitřní faktory, lze je ovlivňovat.

Weaknesses (slabé stránky) - vnitřní faktory, lze je ovlivňovat.

Opportunities (příležitosti) - vnější faktory, lze je ovlivňovat hůře nebo vůbec.

Threats (hrozby) - vnější faktory, lze je ovlivňovat hůře nebo vůbec.

V **první fázi analýzy** se zkoumá vnější prostředí, zjišťují se informace, na základě kterých se definují příležitosti a hrozby ve sledované oblasti. **PŘÍLEŽITOSTI** představují vnější situaci, která má nebo může mít pozitivní vliv na řešený záměr. **HROZBY** naopak představují negativní vliv vnějšího prostředí, jedná se o závažné překážky pro realizaci projektového záměru. V **druhé fázi analýzy** se provádí analýza vnitřního prostředí potřebná pro označení silných a slabých stránek. **SILNÉ STRÁNKY** představují pozitivní potenciál, výhody, zdroje a dovednosti výhodné pro řešený záměr. **SLABÉ STRÁNKY** zase představují negativní potenciál, nedostatky, omezení, představují možné problémy nebo ohrožení projektového záměru. Dané faktory jsou přeneseny do tabulky, v níž je vymezen základní manévrovací prostor, v němž bude realizován požadovaný záměr.⁴² Techniku SWOT-analýzy vypracoval v 60 letech dvacátého století **Albert Humphrey** (2.6. 1926 – 31.10. 2005).⁴³

5.2 Základní charakteristika městské části Nové Sady

Než bude popsán systém prevence kriminality v dané městské části Nové Sady, považují za vhodné ve stručnosti nastínit základní charakteristiku této části i samotného Statutárního města Olomouce, jehož jsou Nové Sady součástí, a to z toho důvodu, abychom si vytvořili alespoň základní představu o prostředí, v němž zkoumání probíhalo.

42 FARDOVÁ, Lenka. *Jak vytvářet projekty za podpory Strukturálních fondů EU*. HARBOUR – centrum pro poradenství v řízení lidských zdrojů a tvorbě projektů [online]. PERSONA GRATA, v.o.s., Lenka Fardová © 2007 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.personagrata.cz/harbour/projekty%20web.pdf>

43 MANAGEMENT MANIA. *Albert Humphrey* [online]. ManagementMania © 2011-2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/albert-humphrey>.

Statutární město Olomouc (SMO) je základním územním samosprávným celkem, který není územně rozčleněn na územní obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Město Olomouc hospodaří s vlastním majetkem a spravuje své věci prostřednictvím samosprávy, která vykonává samostatnou působnost. V přenesené působnosti vykonává město prostřednictvím Magistrátu města Olomouce státní správu v rozsahu stanoveném zvláštními zákony. Město Olomouc je 6. největší město v ČR téměř se 100 000 obyvateli, jedná se o krajské město Olomouckého kraje. Skládá se z 26 městských částí. Město poskytuje širokou nabídku kulturního a sportovního vyžití, sociálních a zdravotních služeb, škol a školských zařízení.⁴⁴

Městská část Olomouce Nové Sady se nachází v jižní části města Olomouce a skládá se z šesti základních sídelních jednotek: Českobratrská, Družební, Nové Sady-jih, Nové Sady-sever, Novosadská a U rybářských stavů, přičemž uvedené ZSJ obsahují celkem 41 ulic.⁴⁵ Z vybraných údajů sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001 (dále jen SLDB 2001) vyplývá, že se v uvedené době jednalo o druhou největší městskou část Olomouce s 14.472 obyvateli a i když na stránkách Českého statistického úřadu nejsou v době tvorby tohoto textu k dispozici data z posledního SLDB 2011 o aktuálním počtu obyvatel části obce Nové Sady, lze předpokládat, že vzhledem ke stále probíhající výstavbě nových bytových jednotek počet obyvatel vzrostl. Dle SLDB 2001 bylo v části Nové Sady usídleno 3139 dětí ve věku od 0 do 14 roků, 1367 obyvatel ve věku 60 a více let a 7714 ekonomicky aktivního obyvatelstva.⁴⁶ Co se týká dětí a mládeže, z uvedeného SLDB jsme tedy schopni zjistit pouze počet dětí do 14 roků.

Převážnou část Nových Sadů tvoří sídliště s vysokopodlažními panelovými domy se značnou koncentrací obyvatel, a to zejména v oblasti mezi ulicemi Velkomoravská, Rooseveltova, Střední Novosadská, Slavonínská a Schweitzerova. Vysokopodlažní panelové domy se nacházejí i v ostatních částech Nových Sadů, ovšem zde již převažuje výstavba rodinných a bytových domů.

44 STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. *Oficiální informační portál* [online]. Magistrát města Olomouce, © 2012 [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <<http://www.olomouc.eu/o-meste>>.

45 ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR [online]. Seal, s.r.o. © 1997-2012. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: <<http://www.uir.cz/zsj-casti-obce/413828/Cast-obce-Nove-Sady>>.

46 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vybrané údaje podle obcí a jejich částí okresu Olomouc* [online]. Český statistický úřad © 2012 [cit. 2012-10-20]. Dostupné z: <http://www.olomouc.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/vybrane_udeje_podle_obci_a_jejich_casti_okresu_olomouc>

Přístup do ostatních částí města a doprava je zajištěna autobusovou městskou hromadnou dopravou. V dohledné době se plánuje výstavba tramvajové tratě vedoucí z centra města do městské části Nové Sady.⁴⁷ V Nových Sadech jsou také dvě železniční zastávky, Smetanovy Sady a Nové Sady. Část hranice Nových Sadů tvořená ulicemi Polská, Krakovská, Rooseveltova sousedí s částí obce Olomouc, tedy s centrální částí města, ulice Schweitzerova sousedí s částí Povel, která je tvořena také převážně sídlištní zástavbou, ulice U Rybářských stavů, Střední a Dolní Novosadská kopíruje řeka Morava, za níž se rozprostírá městská část Nový Svět a ulice Slavonínská sousedí s městskou částí Slavonín s rodinnými domy a zahradními koloniemi.

V Nových Sadech se nacházejí základní a mateřské školy, střední školy, zařízení určená k trávení volného času dětí a mládeže, hřiště, objekty sociálních služeb, kojenecký ústav, prodejny, restaurace, bary, herny, různé provozovny, Hasičský záchranný sbor Olomouckého kraje, a.s. Služebna Policie ČR nebo Městské policie Olomouc se v dané městské části nenachází, nejbližší obvodní oddělení Policie ČR se nachází v sousední části Povel a služebna městské policie v centru města.

5.3 Prevence kriminality mládeže na krajské úrovni

Jedním ze zdrojů informací v dané problematice jsou strategické dokumenty prevence kriminality. Níže uvedené strategické dokumenty vycházejí ze Strategie PK ČR 2012-2015 a jsou v nich stanoveny především základní cíle i současný stav v oblasti prevence kriminality a sociálně-patologických jevů jak na krajské, tak i na obecní úrovni.

Prevence kriminality na krajské úrovni v Olomouckém kraji vychází ze **Strategie prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2013-2016** (dále jen Strategie PK OK 2013-2016). Strategie PK OK 2013-2016 plní cíle již zmíněné Strategie PK ČR 2012-2015 za současného respektování doporučení Ministerstva vnitra k tvorbě koncepcí prevence kriminality. V této strategii jsou definovány vize, cíle a opatření prevence kriminality pro celý

47 STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. Tramvajová trať Tržnice-Nové Sady [online]. Statutární město Olomouc © 2012 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/tramvajova-trat/uvod>.

kraj. **Jedním z cílů Strategie PK OK 2013-2016 je podpora probačních a resocializačních programů a sociální prevence.** Na základě analýzy kriminality, která je součástí Strategie PK OK 2013-2016 bylo zjištěno, že jednou ze dvou rizikových skupin (recidivisté, mladiství), která se významně, i když v menší míře, podílí na nápadu trestné činnosti, jsou mladiství, proto se dle uvedené strategie jeví jako vhodná alternativa prevence kriminality rozvoj probačních a resocializačních programů pro specifické cílové skupiny, do které spadají i mladiství. Nedostatkem v této oblasti je dle uvedené strategie právě **absence kvalifikovaných probačních programů**, což znesnadňuje státnímu zástupci a soudu pro mládež ukládání těchto programů a také činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Tato situace má být napravena za podpory Kraje a **z krajského rozpočtu budou podporovány nestátní neziskové organizace**, které budou moci na základě identifikace rizikových cílových skupin realizovat konkrétní kvalifikované programy.

Strategie PK OK 2013-2016 také popisuje systém prevence kriminality a sociálně patologických jevů, kdy za účelem výměny informací, koordinace aktivit a účelného vynakládání finančních prostředků v oblasti prevence kriminality je na krajské úrovni v souladu se Strategií PK ČR zřízena **Pracovní skupina prevence kriminality** (dále jen Pracovní skupina). Pracovní skupina je složena ze zástupců Krajského úřadu Olomouckého kraje, mezi které patří manažer prevence kriminality, protidrogový koordinátor, pracovník protidrogové prevence a prevence sociálně patologických jevů ve školství, dále koordinátor romských poradců a metodik sociální prevence, dalšími členy Pracovní skupiny jsou koordinátor prevence Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje a regionální vedoucí pracovník Probační a mediační služby ČR. Z institucionální analýzy této strategie bylo zjištěno, že **na území Olomouckého kraje v oblasti prevence kriminality působí následující aktéři:** Komise pro prevenci kriminality a drogových závislostí Rady Olomouckého kraje, manažer prevence kriminality na Krajském úřadu Olomouckého kraje, orgány obcí (zastupitelstva, komise prevence kriminality, funkce manažerů prevence kriminality), Preventivně informační oddělení Policie ČR, Probační a mediační služba ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí, školských zařízení, nestátních neziskových organizací atd.

5.4 Prevence kriminality mládeže na lokální úrovni

Na lokální úrovni byl vypracován **Plán preventivních aktivit města Olomouce na léta 2012-2015** (dále jen Plán PA Olomouce 2012-2015). Jak vyplývá z uvedené strategie, za období let 1996 až 2011 bylo realizováno na území města celkem 237 projektů zaměřených na prevenci kriminality, přičemž největší podíl představovaly projekty sociální prevence (164 projektů). Tyto projekty byly zaměřeny mj. na nízkoprahová klubová zařízení pro neorganizovanou mládež, zpřístupnění školních hřišť pro veřejnost, podpora vzniku domova pro ženy a matky s dětmi, akreditované programy z oblasti specifické primární prevence, probační program a projekt E-Bezpečí. Uvedený plán vychází ze statistických údajů za rok 2011 a předchozích let. Součástí Plánu PA Olomouce 2012-2015 jsou údaje orgánů sociálně právní ochrany dětí, z nichž vyplývá, že největší procento kriminality dětí a mladistvých pachatelů je tvořeno majetkovou trestnou činností, zejména krádeže prosté a krádeže vloupáním. Nezletilí dle Plánu PA Olomouce 2012-2015 se dopouštějí protiprávního jednání ve větší míře v partách s mladistvými, přičemž motivací jsou finanční zisk, samotné protiprávní jednání nebo dobrodružství. V minoritních skupinách nebo u dětí, které vyrůstají v kritických sociálních podmínkách, se objevuje recidiva kriminálního jednání, ale výjimkou nejsou ani děti z dobře materiálně zajištěných rodin.

Na lokální úrovni, jak je uvedeno v Plánu PA Olomouce 2012-2015, podobně jako na krajské úrovni, je zřízena také **Pracovní skupina prevence kriminality**, jejíž členové se podíleli na vytvoření níže uvedeného preventivního plánu. Jednalo se o pracovníky analytických oddělení Policie ČR správy Olomouckého kraje a Policie ČR územního odboru Olomouc, zástupci Městské policie Olomouc, zástupci odboru sociálních věcí Magistrátu města Olomouce, krajské pobočky Úřadu práce ČR, Českého statistického úřadu Olomouc a Komise pro prevenci kriminality a bezpečnost.

Součástí Plánu PA Olomouce 2012-2015 je **Program prevence kriminality města Olomouce na rok 2013** (dále jen Program PK Olomouc 2013). Mezi oblast aktivit tohoto programu mj. patří **sociální prevence a práce s rizikovými skupinami**. Tato část se má naplňovat prostřednictvím programů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a terénních programů, jejichž cílem má být snížení výskytu delikventního a protiprávního jednání dětí a mládeže s rizikovým chováním. Dalším cílem, který má být naplněn

prostřednictvím programů postpenitenciární péče, prevence recidivy a probačního programu, je mj. snížení výskytu delikventní činnosti a protiprávního jednání u mladistvých prvopachatelů trestné činnosti. Tím, že byl Statutárním městem Olomouc vytvořen Plán PA Olomouce 2012-2015, splnilo podmínku Ministerstva vnitra pro **podání žádosti o dotaci na uvedený Program PK Olomouc 2013**. Za zmínku z tohoto programu stojí také skutečnost, že v roce 2012, oproti předchozímu roku, **vzrostl počet nezaměstnaných** o 168 osob, což činilo 9,7 % nezaměstnaných v Olomouci za rok 2012 (v roce 2011 činil počet nezaměstnaných v Olomouci 9,4 %). Dále se **zvýšil počet uchazečů na jedno pracovní místo**, z 30 na 49 osob, což představuje možnost zvýšení psychické zátěže nezaměstnaných.

5.5 Kriminalita mládeže v Olomouci ve zprávách o bezpečnostní situaci

Zprávy o bezpečnostní situaci analyzují stav kriminality za Českou republiku, kraj, města nebo základní články Policie ČR. Analýzy nebo statistické údaje se za jednotlivé městské části v Olomouci nezpracovávají, jelikož většina základních článků policie zodpovídá za území s více městskými částmi. Na základě informace, poskytnuté dne 27. září 2012 v Olomouci por. Mgr. Petrem Chovancem ze Skupiny případových analýz SKPV Olomouc jsem zjistil, že za jednotlivé městské části není technicky možné vytvořit **podrobnou statistiku**, která by obsahovala údaje o pachateli (zda je nezletilý, mladistvý) a o průběhu a skončení vyšetřování. V rámci jednotlivých ulic, které spadají do určité městské části, lze vytvořit pouze statistiku nápadu trestné nebo přestupkové činnosti s počtem těchto skutků a orientačními názvy jednotlivých případů. Jelikož však uvedené statistické údaje nejsou předmětem této práce, pro orientaci nám postačí údaje za územně příslušný základní článek městské části Nové Sady, kterým je Obvodní oddělení Policie ČR Olomouc II.

Za účelem vytvoření představy o kriminalitě mládeže v Olomouckém kraji a v územním obvodu Obvodního oddělení Policie ČR Olomouc II uvedu několik údajů, které se přímo nebo nepřímo dotýkají zmíněné městské části, přičemž budu vycházet ze **Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011 ve srovnání**

s rokem 2010, podklady za Olomoucký kraj, která byla aktualizována ke dni 30.1. 2012 (dále jen Zpráva o situaci v Olomouckém kraji za rok 2011) a ze **Zprávy o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti v územním obvodu OO PČR Olomouc II za období roku 2012** (dále jen Zpráva o situaci v územním obvodu OOP Olomouc II), jelikož právě městská část Nové Sady je vzhledem k sídlištní zástavbě městská část daného územního obvodu s nejvyšším počtem obyvatel.

Ve zmíněné **Zprávě o situaci v Olomouckém kraji za rok 2011** jsou popsány základní kriminogenní faktory typické pro města s větším počtem obyvatel, mezi něž patří mj. sídlištní zástavba z panelových domů, kde je **vysoká hustota obyvatel**, s čímž souvisí anonymita pachatelů trestné činnosti. V těchto lokalitách jsou **snadno dostupné předměty zájmů** pachatelů, například parkoviště, sídla firem, nákupní centra. Tato nákupní centra nabízí vzhledem ke své rozsáhlosti a přilehlým parkovištím příležitosti pro pachatele majetkové trestné činnosti. Dalším kriminogenním faktorem může být **lhostejnost občanů** k páchané trestné činnosti, kdy jako jeden z možných motivů je ve uvedené zprávě zmíněna obava z následné agresivity pachatelů. Uvedená zpráva se také zjiňuje o tom, že v Olomouckém regionu bydlí nezanedbatelná část občanů s velmi nízkými nebo žádnými příjmy a sociálně vyloučených občanů, integrovaných v malých lokalitách. Dalším faktorem je **vysoká nezaměstnanost ovlivněná celosvětovou hospodářskou krizí, s čímž souvisí i propouštění zaměstnanců z podniků a propad životní úrovně**. Tyto faktory mohou následně vést ke **zvýšené míře konzumace alkoholu, což může vést k páchání trestné činnosti**. Nadměrná konzumace alkoholu je **významným faktorem zejména při páchání násilné trestné činnosti**. Dále je v této zprávě zmíněna **nedostatečná kontrola dětí ze strany rodičů**, zejména v oblasti trávení volného času, **vliv takzvaných závadových part, závislost mladistvých na omamných a psychotropních látkách**, s čímž souvisí nutnost obstarat si peníze na zakoupení drogy, což někteří řeší pácháním trestné činnosti. Dalším z problémů jsou časté útoky chovanců z výchovných ústavů mládeže, které jsou ve Vidnavě, Žulové, Dřevohosticích, Koutech nad Desnou, Veselíčku a Svatém Kopečku, přičemž tyto chovanci jsou také často pachatelé trestné činnosti. Jedním z faktorů uvedených ve **Zprávě o situaci v Olomouckém kraji za rok 2011** je **obecně prosazovaný kult peněz**, což může vést u dětí a mladistvých ze sociálně slabých rodin ke snaze vyrovnat se svým movitějším vrstevníkům pácháním majetkové trestné činnosti.

Ve Zprávě o situaci v Olomouckém kraji za rok 2011 je uvedena nejčastěji páchaná trestná činnost nezletilými a mladistvými ve srovnání roku 2010 a 2011: Počet objasněných skutků spáchaných nezletilými a mladistvými za rok 2011 je 435, což znamená 6,5 % podíl na celkově objasněné trestné činnosti. Nezletilí spáchali v roce 2010 129 skutků a v roce 2011 89 skutků, mladiství spáchali v roce 2010 359 skutků a v roce 2011 361 skutků. Ovšem jedná se o objasněnou trestnou činnost. Mezi nejzávažnější a nejčastější trestnou činností páchanou **nezletilými pachateli** je loupež (12 skutků), pohlavní zneužívání (5 skutků), krádeže vloupání do kiosků (4 skutky), kapesní krádeže (5 skutků), maření výkonu úředního rozhodnutí (6 skutků). Mezi nejzávažnější a nejčastější trestnou činností páchanou **mladistvými pachateli** je loupež (29 skutků), úmyslné ublížení na zdraví (14 skutků), vydírání (9 skutků), pohlavní zneužívání (5 skutků), krádež vloupáním (103 skutků), krádeže v bytech a rodinných domech (14 skutků) a maření výkonu úředního rozhodnutí (25 skutků).

Než začnu s výběrem informací ze Zprávy o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti v územním obvodu OO PČR Olomouc II za období roku 2012 (dále jen Zpráva o situaci v územním obvodu OOP Olomouc II), pokládám za nutné napsat, z jakých městských částí se tento územní obvod skládá. Jedná se o Novou Ulici, Povel, **Nové Sady**, Slavonín, Nemilany, část Holice, část Hodolan.

Ve **Zprávě o situaci v územním obvodu OOP Olomouc II** jsou popsány kriminogenní faktory typické pro daný územní obvod, ovšem jedná se o obdobné faktory jako kriminogenní faktory popsané ve Zprávě o situaci v Olomouckém kraji za rok 2011. Co se týká kriminality mládeže v daném územním obvodu, za rok 2012 byl řešen 1 nezletilý pachatel a 8 mladistvých pachatelů trestné činnosti. Jedná se o trestný čin (čin jinak trestný, provinění) krádež, poškození cizí věci (spreyerství), ublížení na zdraví. Dále je zaznamenáno 10 nezletilých pachatelů a 4 mladiství pachatelé přestupkového jednání.

5.6 Organizace související s prevencí kriminality a sociálně patologických jevů na území města Olomouce

Území města Olomouce, jak je uvedeno v Plánu PA Olomouce 2012-2015, pokrývá mnoho níže uvedených služeb a organizací působících v oblasti prevence kriminality a sociálně patologických jevů. V oblasti **primární prevence** se jedná například o **Pedagogicko-psychologickou poradnu Olomouckého kraje**, občanské poradny, neziskové organizace atd., oblast **sekundární prevence** zajišťuje policie, **orgány sociálně-právní ochrany**, azylové domy, zařízení pro prevenci a léčbu závislostí atd. a **terciární prevenci** naplňuje **Probační a mediační služba ČR**, vězeňská zařízení, pomoc obětem trestné činnosti, postpenitenciární péče ze strany občanských sdružení atd. Záměrně jsou zde uvedeny organizace vykonávající všechny druhy prevence, jelikož činnost těchto organizací je propojena, organizace často navzájem spolupracují a považují za vhodné je zmínit všechny.

Preventivními aktivitami na území Statutárního města Olomouc se zabývají:

a) Státní organizace, mezi něž patří: Krajský úřad Olomouckého kraje (Odbor sociálních věcí, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy, Pedagogicko-psychologická poradna Olomouckého kraje, Dětský domov Olomouc, Dům dětí a mládeže, Informační centrum pro mládež, Středisko sociální prevence Olomouc), Magistrát města Olomouce (Domov pro ženy a matky s dětmi, terénní sociální práce, OSPOD - Orgán sociálně právní ochrany dětí, Oddělení sociální prevence, Městská policie Olomouc – preventivně informační skupina), Policie ČR (Preventivně informační skupina), Probační a mediační služba, pobočka Olomouc, Základní a mateřské školy, střední školy, Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče.

b) Nestátní organizace: Bílý kruh bezpečí, o.s., Centrum pro rodinný život, o.s., Člověk v tísni, o.p.s., Fond ohrožených dětí – pobočka Olomouc, o.s., Charita Olomouc, Nadace bezpečná Olomouc, Maltéžská pomoc, o.p.s. - centrum Olomouc, Internet poradna, o.s., ISIS – občanské sdružení pro pomoc náhradním rodinám, JIKA – Olomoucké dobrovolnické centrum, o.s., P – centrum, o.s., Sdružení D, o.s., Sdružení podané ruce, o.s., Sdružení Pro Vás.

5.7 Prevence kriminality a Policie ČR Olomouckého kraje

Prevenčí kriminality pro Olomoucký kraj se zabývá **preventivně informační oddělení**, které je součástí Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje a v územních obvodech olomouckých útvarů policie působí **preventivně informační skupina** (dále jen PIS), jejíž pracovníci se v oblasti prevence kriminality mládeže účastní především besed ve školách a školských zařízeních ve všech městských částech. Od pracovnice PIS por. Bc. Valáškové dne 27. září 2012 v Olomouci jsem zjistil, že v městské části Nové Sady za školní rok 2011/2012 byly prováděny besedy a přednášky na středních, základních i mateřských školách. Preventivní činnost vykonávají také policisté služby dopravní a pořádkové policie, a to zejména v oblasti hlídkové a obchůzkové služby v daném území.

5.7.1 Prevence kriminality, obvodní oddělení Policie ČR a městská policie

Městská část Nové Sady v Olomouci spadá do územní působnosti **obvodního oddělení Policie ČR Olomouc II** (dále jen OOP Olomouc II), které sídlí v sousední městské části Povel. Chod OOP Olomouc II je zajištěn nepřetržitě, takže občané se mohou na policisty uvedeného oddělení obrátit se svým problémem kdykoliv, a to osobně, telefonicky nebo elektronickou cestou. Příjem oznámení zde zajišťuje dozorčí služba. Součástí OOP Olomouc II, stejně jako každého jiného obvodního oddělení, je hlídková a obchůzková služba. Policisté hlídkové služby jsou veleni do motohlídek, které vykonávají motorizovanou hlídkovou službou v celém územním obvodu. Pěší hlídková služba je v současné době vykonávána jen výjimečně z kapacitních důvodů. Každý policista **obchůzkové služby má přidělenou svoji část územního obvodu, ve kterém si zdokonaluje svoji místní a osobní znalost**. Svoji roli v oblasti prevence má i zbudovaná recepce na uvedeném oddělení, kde recepční služba může poskytnout občanům informace a rady, které mohou napomoci k vyřešení jejich problémů.

OOP Olomouc II spolupracuje s komisí pro místní část, spolupodílí se na akcích preventivně informační služby, plánuje a vykonává bezpečnostní akce, zaměřené například na podávání alkoholu mládeži. Na internetovém serveru územního odboru Policie ČR

Olomouc jsou přístupné webové stránky útvaru, kde mají občané k dispozici kontakty a základní údaje o obvodním oddělení a také kontakty a fotografie policistů obchůzkové služby, které mají na starosti příslušnou část územního obvodu, například značná část Nových Sadů spadá pod územní obvod „A“.⁴⁸ Na velmi dobré úrovni je také spolupráce Policie ČR a tím i zmíněného obvodního oddělení s OSPOD v případě podezření ze spáchání činu jinak trestného nebo provinění nezletilými a mladistvými nebo podezření z páchaní protiprávní činnosti na mládeži.

Jedním z problémů OOP Olomouc II, jak je uvedeno ve Zprávě o situaci v územním obvodu OOP Olomouc II, je **snížující se stav policistů**, kdy od 1.1. 2010 došlo ke snížení 13 policistů. Tato situace se samozřejmě promítla do počtu policistů v ulicích daného územního obvodu, což může mít negativní vliv na prevenci kriminality. K této problematice je však nutno podotknout, že v územním obvodu OOP Olomouc II, mezi který patří i městská část Nové Sady, vykonávají motorizovanou hlídkovou činnost také policisté služby dopravní policie, policisté pořádkového a eskortního oddělení a samozřejmě strážníci Městské policie Olomouc.

Městská policie Olomouc také nemá služebnu v Nových Sadech, ale v centru města na ulici Kateřinská v Olomouci. Pokud by chtěl někdo z občanů služebnu z jakýchkoliv důvodů navštívit, má možnost prostřednictvím městské hromadné dopravy. Městská policie disponuje pěšími i motorizovanými hlídkami obdobně jako Policie ČR.

Městská policie Olomouc má také svoje webové stránky, na kterých je možnost zjistit územní odpovědnost každého ze strážníků společně s telefonním kontaktem. Městská policie Olomouc má také zřízenou **preventivně informační skupinu** – PIS, která provádí přednášky a besedy v mateřských a základních školách v Olomouci, včetně škol v Nových Sadech. Na svých webových stránkách si může občan vyhledat také propagační a osvětové materiály, které se zabývají i prevencí kriminality.⁴⁹ Městská policie Olomouc také spolupracuje s Policií ČR Olomouc, a to na různých bezpečnostních akcích, například na již zmíněných

48 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY - KŘP OLOMOUCKÉHO KRAJE. Obvodní oddělení Olomouc II [online]. Policie ČR ©2010 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/obvodni-oddeleni-olomouc-ii-562819.aspx>.

49 MĚSTSKÁ POLICIE OLOMOUC. Preventivně - informační skupina - PIS [online]. Městská policie Olomouc © 2006-2012 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: [http://www.mp-olomouc.cz/prevence-kriminality_\(cesky\)](http://www.mp-olomouc.cz/prevence-kriminality_(cesky)).

kontrolách při podávání alkoholu mládeži, při pátrání po pohřešovaných dětech a mladistvých, vyhledávání trestné činnosti apod.

5.8 Komise pro místní část Nové Sady

Městské části Statutárního města Olomouce mají zřízeny komise městských částí. Městská část Nové Sady má zřízenou **Komisi městské části č. 15 Olomouc – Nové Sady** (dále jen KMČ Nové Sady). Tato komise je složena ze třinácti členů a předsedy. Schází se jedenkrát za měsíc po celý kalendářní rok a výstupem těchto schůzí jsou zápisy z jednání, které jsou veřejně přístupné na webových stránkách Magistrátu města Olomouce.⁵⁰ Na jednáních jsou přítomni i zástupci Městské policie Olomouc a příslušného obvodního oddělení Policie ČR Olomouc, v našem případě OOP Olomouc II, kteří vykonávají obchůzkovou službu v uvedené části města a v rámci již zmíněné community policing se snaží spolu s členy komise a přítomnými občany řešit jejich požadavky a nejpalčivější problémy z oblasti bezpečnosti, veřejného pořádku a prevence kriminality, vyskytující se v městské části a v případě potřeby je zařadit do výkonu služby Policie ČR Olomouc nebo Městské policie Olomouc. Dne 2. dubna 2013 v Olomouci jsem od předsedkyně KMČ Nové Sady PhDr. Aleny Adamíkové zjistil, že v roce 2013 ani v druhé části roku 2012 nezaznamenala od občanů připomínky týkající se problémové mládeže v této městské části. V první polovině roku 2012 zaznamenala připomínky ze strany občanů, kterým vadilo shromažďování mládeže u jejich domu. Není zde také vypracován žádný program prevence kriminality a aktuální otázky daného tématu řeší v případě potřeby při jednáních KMČ každé první pondělí v měsíci s Policií ČR nebo městskou policií.

50 STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. Oficiální informační portál. Komise městských částí [online]. Magistrát města Olomouce, smsOl ©2012 [cit. 2013-03.09]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/samosprava/komise-mestskych-casti/nove-sady>.

5.9 Prevence kriminality a rizikového chování ve školách v Nových Sadech

Kromě rodin, vrstevnických part, médií apod. mají vliv na výchovu dětí a mladistvých školy a školská zařízení. V následujícím textu je uveden seznam základních a mateřských škol v městské části Nové Sady a způsob vykonávání prevence rizikového chování žáků těchto škol.

- **Fakultní základní škola a Mateřská škola Olomouc, Holečkova 10, příspěvková organizace**, která je tvořena **Fakultní základní školou Rooseveltova**, Olomouc, Rooseveltova 103, která se nachází v budově na uvedené adrese a na ulici **Střední Novosadská 50**, dále **mateřskými školami na ulicích Holečkova 7 a 10, Schweitzerova 12, Střední Novosadská 50**:

Preventivní působení na uvedené škole: výchovný poradce, školní družina, besedy s Policií ČR a městskou policií, dopravní výchova, zájmové kroužky, hřiště dostupné i pro veřejnost, aktualizované webové stránky s informacemi pro žáky, pedagogy a rodiče.⁵¹

- Fakultní základní škola dr. Milady Horákové a Mateřská škola Olomouc, Rožňavská 21, jejíž součástí je i Mateřská škola Jezevčík na ul. Radova 5:

Preventivní působení na uvedené škole: výchovný poradce, školní družina, zájmové kroužky, školní hřiště, besedy s Policií ČR a městskou policií, v rámci výuky na škole je stanoven minimální preventivní program, škola je zapojena do programu Prevence rizikového chování – zaměřen na prevenci šikany, závislostí, anorexie, seznámení s životem hendikepovaných, sociálně psychologický výcvik (spolupráce, komunikace, výcvik,...), zaveden kodex učitele – zaměřen na chování mezi kolegy a zejména k žákům (minimální preventivní program, program Prevence rizikového chování i kodex učitele jsou dostupné na uvedených webových stránkách školy), škola má aktualizované webové stránky.⁵²

51 ZÁKLADNÍ ŠKOLA HOLEČKOVA. Fakultní základní škola a Mateřská škola Olomouc, Holečkova 10 příspěvková organizace [online] ©ZŠ Holečkova [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.zsholeckova.cz/>.

52 FZŠ ROŽŇAVSKÁ. FZŠ dr. Milady Horákové a Mateřská škola Olomouc [online]. ©Webdesign Studio R3D, s.r.o. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.zsroznavska.cz/>.

- Střední škola, Základní škola a Mateřská škola DC 90, s.r.o., Olomouc – Topolany, na ul. Husitská 19 v Olomouci jsou provozovány Základní škola praktická, Základní škola speciální a Mateřská škola pro děti a žáky s více vadami:

Preventivní působení na škole: výchovné v rámci výuky, různorodá sportovní a kulturní činnost, škola má zřízené webové stránky.⁵³

- Waldorfská základní škola Olomouc na ul. Rožňavská 21:

Preventivní působení na škole: program prevence kriminality a sociálně patologických jevů, pedagogicko psychologická poradna, výchovný poradce, besedy s policií, aktualizované webové stránky.⁵⁴

- Střední škola polytechnická, Olomouc, Rooseveltova 79 (Fakultní škola Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci) a domov mládeže:

Preventivní působení na škole: školní poradenské pracoviště a školní psycholog: zřízeno v rámci projektu VIP – Kariéra II, zajišťuje odborné poradenské služby rodičům, pedagogům a žákům v prostorách školy, výchovný poradce školy, školní metodik prevence: vytváří například koncepci a koordinuje realizaci Preventivního programu školy, vykonává další metodické, koordinační, poradenské a informační činnosti v oblasti prevence sociálně patologických jevů, vše dostupné na uvedených webových stránkách školy, aktualizované webové stránky.⁵⁵

- Střední škola polygrafická Olomouc, Střední Novosadská 55:

Preventivní působení na škole: vypracovaná školní preventivní strategie sociálně patologických jevů na období 2011-2015, poradenství: výchovný poradce, metodik sociálně patologických jevů, pedagogicko-psychologická poradna, vše dostupné na uvedených webových stránkách školy, aktualizované webové stránky.⁵⁶

53 STŘEDNÍ ŠKOLA, ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA DC90, S.R.O. [online]. eStránky.cz ©2012 [cit.2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.dc90.estranky.cz/>.

54 WALDORFSKÁ ŠKOLA OLOMOUC. [online]. Waldorfská škola ©2010 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.waldorf-olomouc.cz/>.

55 STŘEDNÍ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ. Fakultní škola pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci online]. [cit.2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.ssprool.cz/udaje.html>.

56 STŘEDNÍ ŠKOLA POLYGRAFICKÁ OLOMOUC [online]. Střední škola polygrafická, Olomouc © 2012

V souvislosti se sociální prevencí kriminality byla také zjišťována **dostupnost předškolního a školního vzdělávání** mládeže v Nových Sadech. Od vedoucích a zástupců ředitelů výše uvedených mateřských a základních škol jsem na přelomu měsíce března a dubna roku 2013 v Olomouci zjistil, že v oblasti předškolního vzdělávání jsou v Nových Sadech v Olomouci nedostatečné kapacity tříd, kdy není výjimkou, že při zápisech do mateřských škol jsou děti pro velký počet uchazečů odmítány. Jedná se o mateřské školy na ulicích Střední Novosadská (45 míst, kapacita naplněna, bude se o 5 míst rozšiřovat), Schweitzerova (63 míst, kapacita naplněna), Holečkova 7 (112 míst, kapacita naplněna, nadbytek žáků zde nebyl potvrzen), Holečkova 10 (75 míst, kapacita naplněna), Rožňavská (183 míst, kapacita naplněna) a Radova (84 míst, kapacita naplněna). Tyto mateřské školy však mezi sebou v této oblasti spolupracují a snaží se děti umístit do nejbližších vhodných škol třeba i mimo Nové Sady. V oblasti základních škol je situace odlišná, ZŠ Holečkova a ZŠ Rooseveltova jsou dle zástupkyně ředitele školy Mgr. Elišky Čurdové asi z 80% zaplněny, a to i vzhledem k silnějšímu populačnímu ročníku, ovšem ZŠ na ul. Rožňavská je dle zástupkyně ředitele školy Mgr. Vlasty Hanzalové zaplněna z necelých 50%, stejně jako ZŠ Waldorfská, která z kapacity 186 žáků je zaplněna 96 žáky. Pro žáky **základních škol** je tedy v Nových Sadech **vzdělání snadno dostupné**, ovšem **dostupnost předškolního vzdělávání je zde problematická**.

5.10 Zařízení pro děti a mládež v Nových Sadech

Jedním ze základních způsobů prevence kriminality a sociálně-patologických jevů je vhodné trávení volného času dětí a mladistvých.

Nejnámějším zařízením pro děti a mládež v Nových Sadech s nabídkou volnočasových aktivit je **Dům dětí a mládeže Olomouc** (dále jen DDM Olomouc) na ulici Rožňavské. Jedná se o **jediné profesionální zařízení pro děti a mládež v Olomouci** a vyskytuje se na třech místech v Olomouci – kromě výše uvedeného dále na ulici Janského, což je v sousední městské části Povel a na Tř. 17. listopadu. DDM Olomouc nabízí kroužky v oblasti sportu, techniky, hudby, výtvarné výchovy, tance, přírodovědy a dalších. DDM dále provozuje

[cit.2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.polygraficka.cz/>.

informační centrum pro mládež, dvě turistické základny, ubytovnu, pořádá soustředění, semináře, školení, nabízí letní tábory, různé víkendové akce apod. Veškeré informace k DDM Olomouc jsou přístupné na webových stránkách.⁵⁷

Dalším významným zařízením je **nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, Klub Zóna** a rodinné centrum **Provázek** na ulici Střední Novosadská. Klub i centrum jsou založené v rámci občanského sdružení **Pro Vás**, jehož posláním je kromě mnoha jiných aktivit v **sociální oblasti také práce s mládeží**, která zahrnuje prevenci sociálně patologických jevů, zaměření na rizikové skupiny mládeže, využívání volného času dětí a mládeže apod. Veškeré činnosti a kontakty jsou prezentovány na webových stránkách.⁵⁸

V Nových Sadech jsou také veřejnosti přístupná **herní, sportovní** nebo **smíšená hřiště** určená pro širokou veřejnost. Jedná se i o hřiště, která jsou součástí základních škol, zejména na ZŠ Rožňavská, Holečkova a Rooseveltova. Další hřiště se nachází na ulici Družební, Fischerova, Zikova, Voskovcova, Peškova, Mišákova.

5.11 Bary, herny a restaurace v Nových Sadech

V této části se budu stručně věnovat dvěma sociálně-patologickým jevům, mezi které patří závislost na alkoholu a hazardních hrách, a to z toho důvodu, že provozovny s prodejem alkoholu a výherními automaty jsou nedílnou součástí městské části Nové Sady.

Jedním ze spouštěcích mechanismů, které **vedou k páchání trestné činnosti, je přítomnost alkoholu v krvi**. Česká republika obsazuje přední příčky ve spotřebě alkoholu na obyvatele a kromě toho, že nadměrné požívání alkoholu může způsobit onemocnění jater, ledvin apod., má také velký vliv na rozvodovost. Mezi faktory ovlivňující vznik alkoholismu patří jeho dostupnost, společenská přijatelnost, osobnost, prostředí, společenské podmínky, socializační proces a spouštěč. Základním cílem kontroly alkoholové toxikomanie je **snížení nabídky a dostupnosti alkoholických nápojů**, snížením poptávky a léčebná činnost.⁵⁹

57 DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE OLOMOUC [online]. Dům dětí a mládeže Olomouc © 2013 [cit.2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.ddmolomouc.cz/o-nas/>.

58 OBČANSKÉ SDRUŽENÍ PRO VÁS. Pro Vás [online]. [cit.2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.zonaklub.cz/provas-os>.

59 SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola Evropských

Dalším sociálně-patologickým jevem je **patologické hráčství**. Patologické hráčství nepatří mezi závislosti, ale dle Mezinárodní klasifikace nemocí se řadí mezi návykové a impulzivní poruchy. U jedinců trpících touto poruchou jsou typické některé průvodní znaky, mezi něž patří také snaha o získání dalších peněz na hru, které si mohou opatřovat i pácháním trestné činnosti, např. krádežemi, podvody, zpronevěrou, vydíráním, může dojít k narušení rodinných vztahů, ztráty zaměstnání nebo zmaření příležitosti ke vzdělání atd. Často dochází také ke kombinaci hráčství s jinými závislostmi, zpravidla s alkoholismem.⁶⁰

Pokud je jeden z rodičů v rodině patologický hráč nebo hráčka, **má to na dítě, které v takové rodině vyrůstá, negativní vliv**. Dítě může trpět depresemi, zlostí, cítit se ostraně, může se zhoršit jeho psychický i fyzický zdravotní stav, komunikace s vrstevníky, prospěch ve škole. V důsledku nedostatku financí začnou chybět peníze na domácnost, jídlo, oblečení a také na různé školní aktivity, výlety nebo kroužky. **Dítě z takové rodiny je ohroženo více než ostatní vrstevníci hazardním hraním, alkoholem nebo drogovou závislostí.**⁶¹

Obecně závaznou vyhláškou Statutárního města Olomouce č. 7/2010, o regulaci provozu výherních hracích přístrojů byla stanovena veřejně přístupná místa, kde je možné provozovat výherní hrací přístroje. Mezi tato místa v městské části Nové Sady patří následující ulice: Lesní, Rooseveltova, Rožňavská 2x, Schweitzerova 2x, Skupova, Střední Novosadská, U Kapličky, Voskocova a Zikova. Jedná se tedy celkem o 11 adres.

Zasedáním zastupitelstva města Olomouce konaného dne 25.2. 2013 byla vydána obecně závazná **vyhláška č. 1/2013 o regulaci provozu sázkových her, loterií a jiných podobných her**, s účinností od 1.4. 2013, kterou se ruší původní, výše uvedená vyhláška a omezuje počet veřejně přístupných míst s provozováním výherních hracích přístrojů (dále jen vyhláška č. 1/2013 o regulaci provozu sázkových her, loterií a jiných podobných her).

Ze strany města má tedy dojít k regulaci hazardu v rizikových lokalitách a koncentrace do menšího počtu provozoven, což usnadní kontrolu těchto zařízení a s tím také souvisí další úpravy v této oblasti, například zavedení opatření k zamezení rušení nočního klidu

a regionálních studií, o.p.s., 2009. ISBN 978-80-86708-81-2. s. 90-92.

60 VYKOPALOVÁ, Hana. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 154 s. ISBN 80-244-0337-4. s. 88-89.

61 *Vliv na děti patologických hráčů*. In: STOP ZÁVISLOSTI. Poradenství, info, podpora. [online]. Stop závislosti, o.s. © 2013 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://stopzavislosti.cz/vliv-na-deti-patologickyh-hracu/>.

a eliminace vstupu mládeže. Cílem těchto opatření má být mj. ochrana sociálně vyloučených osob, dětí a mladistvých, ochrana veřejného pořádku a turistického ruchu. Za zmínku také stojí, že celkový výdělek města z hazardu v loňském roce činil 85 miliónů korun, které byly přerozděleny na kulturu, sport, cestovní ruch, do sociální oblasti a na volný čas.⁶² Z vyhlášky vyplývá, že v městské části Nové Sady budou nadále povoleny herny na těchto adresách: **Lesní, Rožňavská, Schweitzerova 2x, Skupova, Voskovcova a Zikova**. Jedná se celkem o 7 adres. V současné době se zde nachází celkem 25 barů, heren, restaurací, vinoték, z toho pět provozoven je s nonstop provozem, což je, dle mých zkušeností z práce policisty, mnohdy značně obtěžující pro obyvatele této městské části z důvodu nočních výtržností, rušení nočního klidu a další přestupkové a trestné činnosti.

5.12 Zařízení sociální pomoci v Nových Sadech

Jak je uvedeno v teoretické části, je velmi důležité, v jakém rodinném prostředí dítě vyrůstá a jakým způsobem je vychovááno, což má vliv na jeho další vývoj. V této části uvedu **zařízení poskytující sociální pomoc**, která se přímo nebo nepřímo mohou promítnout do prevence kriminality a sociálně patologických jevů u dětí a mladistvých například tím, že pomohou matce s dítětem, která nemá momentálně kde bydlet nebo je ohrožena domácím násilím, ubytovat se například v Domově pro ženy a matky s dětmi nebo v Domě červeného kříže a tím ochrání dítě před negativním působením jejího manžela nebo druhá nebo před nesnadnou životní situací.

Na ulici Holečkova 7 je zřízen **Domov pro ženy a matky s dětmi**, kam se mohou v tíživé životní situaci (např. domácí násilí) obrátit těhotné ženy starší 18 let nebo matky s nezletilými dětmi, kapacita zařízení je 39 osob. Na ulici U Dětského domova, v objektu **Sdružené zařízení péče o dítě** v Olomouci, se nachází **Kojenecký ústav**, kde je pečováno o děti od narození do 18 měsíců věku a také je zde zajištěna pomoc matkám, které se ocitly v tíživé životní situaci⁶³. V prostorách Kojeneckého ústavu je zřízena **specializovaná výslechová**

62 ŠTĚDRÁ, Radka. *Město omezí hazard*. In: STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. Oficiální informační portál. [online]. Magistrát města Olomouce cmsOl © 2012 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/13749>.

63 Sdružená zařízení pro péči o dítě v Olomouci. Kojenecký ústav [online]. Sdružená zařízení pro péči o dítě v

místnost pro dětské oběti a svědky trestných činů. Na ulici Střední Novosadské se nachází **Dům červeného kříže**, sloužící pro dočasné ubytování sociálně znevýhodněných občanů.

5.13 Výsledné zpracování SWOT – analýzy městské části Nové Sady

Následující SWOT - analýza bude vycházet z již zmíněných a výše zjištěných poznatků a informací. V textu jsou rozepsány jednotlivé body analýzy, kdy nejprve začneme informacemi z vnějšího prostředí, abychom mohli stanovit **PŘÍLEŽITOSTI** a **HROZBY** a poté informacemi z vnitřního prostředí ke stanovení **SILNÝCH** a **SLABÝCH** stránek.

Mezi vnější faktory SWOT-analýzy, které lze ovlivňovat hůře nebo vůbec, patří příležitosti a hrozby. Na základě zjištěných skutečností můžeme zařadit mezi **PŘÍLEŽITOSTI** v oblasti sociální prevence kriminality cíle Strategie PK OK 2013-2016, mezi které patří **podpora sociální prevence a také probačních a resocializačních programů**. V uvedených strategiích není stanoven konkrétní dopad na popisovanou městskou část, ovšem můžeme s tímto cílem jako jistou příležitostí počítat. Ve Strategii PK OK 2013-2016 je také přislíbena **podpora Kraje nestátním neziskovým organizacím**, které budou realizovat konkrétní kvalifikované programy. V Programu PK Olomouc 2013 je stanovena možnost **naplňování programů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a terénních programů**. Další příležitostí je splnění podmínky Statutárního města Olomouc pro **podání žádosti o dotaci na Program PK Olomouc 2013**. Mezi příležitosti můžeme zařadit také další **spolupráci jednotlivých subjektů v oblasti prevence kriminality** (Policie ČR, Městská policie Olomouc, KMČ, školy a školská zařízení, OSPOD a další státní a neziskové organizace na území města). Na školách jsou nejen v současné době, ale také do budoucna v oblasti prevence kriminality přínosem **preventivní přednášky a besedy prováděné pracovníky preventivně-informační služby Policie ČR a Městské policie Olomouc** a také **působení škol v rámci Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci** v Nových Sadech (školní preventivní programy, pedagogicko psychologická

Olomouci © 2009 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z : <<http://www.szpd.cz/kojenecky-ustav/>>.

poradna, výchovni poradci, školni metodici prevence a samotni učiteli, spolupráce s OSPOD, rodiči a žáky, sportovní a kulturní akce aj.), což může mít příznivý vliv v oblasti prevence rizikového chování. Mezi příležitostmi v působení sociální prevence patří také skutečnost, že městská část Nové Sady je součástí krajského města, v němž jsou značné **možnosti sportovního, kulturního a jiného zájmového využití volného času.**

Mezi **HROZBY** v dané oblasti můžeme zařadit možnost **zhoršení ekonomické a sociální situace** obyvatel v Olomouci (Olomoucký kraj k 8.3. 2013 měl podíl nezaměstnaných 9,96 %, což je třetí nejvyšší nezaměstnanost ze všech krajů v České republice⁶⁴ a samotné město Olomouc, jak vyplývá z dat Úřadu práce ČR, krajská pobočka Olomouc v Programu PK Olomouc 2013, měla v roce 2012 9,7 % nezaměstnaných, celkem o 0,3 % více než v roce 2011), což může mít v jednotlivých rodinách (výskyt takto ohrožených rodin v městské části Nové Sady nebyl zjištěno) **negativní dopad na děti a mladistvé**. Snížení životní úrovně může vést také ke zvýšené konzumaci alkoholu, který je významným faktorem při páchání trestné činnosti (viz Zpráva o situaci v Olomouckém kraji za rok 2011). Další hrozbou může být **rozvodovost manželů a s tím spojený negativní dopad na děti a mladistvé** (v Olomouci byla rozvodovost k 30.11. 2012 – 490 osob, z toho 274 s nezletilými dětmi, což je nejnižší rozvodovost od roku 2002, jak vyplývá z dostupných dat v Demografické ročence správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2002-2011). Ovšem snížená rozvodovost může mít příčinu také ve sníženém počtu sňatků – za rok 2011 – 736 sňatků, což je nejnižší číslo za dané období).⁶⁵ **Přítomnost heren a barů v městské části** může být další hrozbou (i přes plánovaný snížený počet heren a plynoucí finanční prostředky do rozpočtu města), a to nejen pro jednotlivce, ale i pro celé rodiny, jelikož zvyšují možnost vzniku sociálně-patologických jevů nejen u dospělých, ale i u mládeže, popřípadě s tím související kriminality. Určitým nedostatkem může být aktuální **snížený stav policistů** na obvodním oddělení Policie ČR Olomouc II, což se může projevit zejména v oblasti hlídkové služby. Dalšími obecnými faktory zmíněnými ve Zprávě o situaci v Olomouckém kraji za rok 2011, které mohou být hrozbou nejen v popisované městské části, ale i celé společnosti, jsou **lhostejnost občanů** k páchání trestné činnosti, **vliv vrstevnických part, závislost**

64 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Krajská správa ČSÚ v Olomouci [online]. Český statistický úřad, © 2013 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/home>.

65 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2002-2011) [online]. Český statistický úřad, © 2013 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/kapitola/4030-12-r_2012-11000.

na omamných a psychotropních látkách a nedostatečná kontrola mládeže ze strany rodičů. V důsledku charakteristiky této městské části a anonymity prostředí je možný **výskyt latentní kriminality.** Další hrozbou v oblasti nabídky sociálních služeb v Olomouci, která se může promítnout do zmíněné městské části, je plánované **snížení finanční částky plynoucí ze státního rozpočtu na poskytování sociálních služeb pro Olomoucký kraj** o 32,7 milionu korun na rok 2013, i když ministryně práce a sociálních věcí Ludmila Müllerová přislíbila, že bude jednat, aby Ministerstvo práce a sociálních věcí částku navýšilo.⁶⁶ Za negativní skutečnost lze dle Strategie PK OK 2013-2016 považovat také **absenci kvalifikovaných probačních programů,** což omezuje práci státního zástupce, soudu pro mládež a OSPOD při ukládání těchto programů.

Mezi vnitřní faktory, které lze v určité míře ovlivňovat, patří silné a slabé stránky. Mezi **SILNÉ STRÁNKY** můžeme zařadit skutečnost, že v Nových Sadech jsou k dispozici **mateřské, základní a střední školy** zajišťující vzdělání, výchovu dětí a mládeže, včetně družin, zajištění volnočasových aktivit a také **působení jednotlivých pedagogů, výchovných poradců, školních metodiků prevence a psychologů** v oblasti prevence rizikového chování žáků. Pozitivním prvkem je snadná **dostupnost v oblasti základního vzdělávání,** kdy v základních školách jsou volné kapacity pro příjem žáků. Nespornou výhodou Nových Sadů je činnost **jediného profesionálního zařízení pro děti a mládež v Olomouci – Domu dětí a mládeže** s množstvím volnočasových aktivit pro děti a mladistvé. Dalším významným zařízením pro mládež je **nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, Klub Zóna a rodinné centrum Provázek,** veřejnosti přístupná **herní, sportovní nebo smíšená hřiště** přímo na veřejném prostranství nebo jako součást škol. Mezi další silné stránky by se dala zařadit služebna Policie ČR v sousední městské části a prováděná hlídková **činnost ze strany Policie ČR, Městské policie Olomouc** a realizované preventivně-bezpečnostní akce zaměřené například na prodej alkoholu mládeži nebo na výskyt mládeže v hernách a přednášky ve školách. Další silnou stránkou je skutečnost, že jak městská, tak státní policie mají **určené strážníky a policisty s územní odpovědností** za jednotlivé ulice a městské části, Nové Sady nevyjímaje. Mezi silné stránky je možno počítat celkově **institucionální zajištěnost**

66 HEGER, Ivo. Olomoucký kraj se potýká s nedostatkem financí na zajištění provozu sociálních služeb. In: REGIONY24.CZ. Olomouc [online]. WWW design a dodavatelé obsahu © 2003-2009 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://olomouc.regiony24.cz/11-174197-olomoucky-kraj-se-potyka-s-nedostatkem-financi-na-zajisteni-provozu-socialnich-sluzeb>.

s dosahem působnosti do jednotlivých městských částí včetně Nových Sadů (OSPOD, Probační a mediační služba, různé nestátní organizace apod.). Další silnou stránkou je existence **Komise městské části Nové Sady** a její spolupráce s občany, státní a městskou policií. Mezi silné stránky města Olomouce a tím i jednotlivých městských částí včetně Nových sadů v oblasti prevence kriminality mládeže je také zavedený **systém včasné intervence**.

Mezi **SLABÉ STRÁNKY** v Nových Sadech patří již zmiňovaná hustota osídlení a z toho plynoucí **anonymita, lhostejnost sousedů a vzájemná neznalost, nedostatečná komunikace zvláště ve vysokopodlažních panelových domech** a tím slabá kontrola ve vztahu ke vzniku rizikového chování mládeže. V tomto směru jsem čerpal z vlastních zkušeností policisty a kolegů, kteří provádějí v případě spáchání přestupku nebo trestného činu šetření mezi obyvateli domů v sídlišti. Další slabou stránkou je celková charakteristika zejména té části, v níž je postaveno sídliště s panelovými domy. Jedná se o hustě zastavěnou městskou lokalitu s panelovými domy, provozovny, parkovišti, množstvím zaparkovaných vozidel a značným provozem, s **nedostatkem přirozeného přírodního prostoru pro neorganizované trávení volného času dětí a mladistvých a volně přístupných sportovišť pro mládež (např. skatepark)**. Negativní stránkou zejména sídliště je i **snadná dostupnost předmětu zájmu pachatele**, například mládeže s rizikovým chováním, která má snadnější příležitost ke spáchání protiprávního jednání (poškození věcí, sprejerství, krádeže v prodejnách, krádeže vloupáním do vozidel apod.) s menší pravděpodobností dopadení. Za další nevýhodu považují **absenci společensko kulturního zařízení pro veřejnost**, které by mohlo mít v případě vhodně volených kulturních a sportovních akcí pozitivní vliv nejen na děti a mladistvé. Za nedostatek považují i **neúplnost policejních statistik** v oblasti páchaní trestné činnosti mládeží v jednotlivých městských částech, tedy i v Nových Sadech a **absenci programu prevence kriminality** orientovaného na tuto městskou část, který by v případě užšího zaměření na danou oblast mohl lépe vyhodnotit aktuální potřeby tamního obyvatelstva. Problematická je také dostupnost předškolního vzdělávání v mateřských školách, které se potýkají s **nedostatečnou kapacitou pro předškoláky**.

Výše popsané silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby ve vztahu k sociální prevenci kriminality mládeže v Nových Sadech v Olomouci jsou zpracovány do tabulky SWOT -

analýzy, rozdělené do dvou částí na následujících stranách.

Tabulka č. 1 První část výsledného zpracování SWOT - analýzy vnějších vlivů působících na sociální prevenci kriminality mládeže v městské části Nové Sady v Olomouci

SWOT-analýza	
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> - podpora programů sociální prevence a také probačních a resocializačních programů - podpora ze strany Olomouckého kraje nestátním neziskovým organizacím - naplňování programů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a terénních programů - podání žádosti o dotaci na Program PK Olomouc 2013 - další spolupráce jednotlivých subjektů v oblasti prevence kriminality (komise-městské-části, Policie ČR, Městská policie Olomouc, OSPOD, školy a školská zařízení a další státní a nestátní organizace na území města) - preventivní přednášky a besedy na školách prováděné pracovníky PIS Policie ČR a Městské policie Olomouc - působení škol v rámci Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci - spolupráce školy s rodinou žáka, studenta 	<ul style="list-style-type: none"> - možnost zhoršení ekonomické a sociální situace zejména již ekonomicky slabých a nezaměstnaných obyvatel (zvýšená nezaměstnanost) - rozvodovost manželů a s tím spojený negativní dopad na děti a mládež - přítomnost heren a barů v městské části (zvýšené riziko vzniku sociálně-patologických jevů) - snížený stav policistů na obvodním oddělení Policie ČR Olomouc II - lhostejnost občanů k páchání trestné činnosti - negativní vliv vrstevnických part, hrozba závislosti na omamných a psychotropních látkách - nedostatečná kontrola mládeže ze strany rodičů - možný výskyt latentní kriminality - snížení finanční částky plynoucí ze státního rozpočtu na poskytování sociálních služeb pro Olomoucký kraj

Zdroj: zpracováno na základě analýzy popsané v kapitole 5.13 Výsledné zpracování SWOT - analýzy městské části Nové Sady

Tabulka č. 2 Druhá část výsledného zpracování SWOT - analýzy vnitřních vlivů působících na sociální prevenci kriminality mládeže v městské části Nové Sady v Olomouci

SWOT-analýza	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - mateřské, základní a střední školy (dobrá dostupnost vzdělání zejména na základních školách, výchovy, volnočasových aktivit ve školách) - Dům dětí a mládeže (volnočasové aktivity) - nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, Klub Zóna a rodinné centrum Provázek (prevence rizikového chování, volnočasové aktivity) - herní, školní, sportovní a smíšená hřiště (školní s časovým omezením) - činnost Policie ČR a Městské policie (hlídková, preventivně-bezpečnostní akce, přednášky ve školách) - určení strážníci a policisté s územní odpovědností - institucionální zajištěnost s dosahem působnosti v Nových Sadech (státní i nestátní organizace - OSPOD, Probační a mediační služba, terénní pracovníci apod.) - Komise městské části Nové Sady (projednávání jednotlivých problémů lokality včetně prevence kriminality s občany, Policií ČR a městskou policií) - současné působení pedagogů, výchovných poradců, psychologů v rámci prevence rizikového chování žáků, studentů na jednotlivých školách - zavedený systém včasné intervence 	<ul style="list-style-type: none"> - anonymita, lhostejnost sousedů a vzájemná neznalost, nedostatečná komunikace zvláště ve vysokopodlažních panelových domech - nedostatek přirozeného prostoru pro neorganizované trávení volného času dětí a mladistvých (nedostatek volně přístupných sportovišť a prostor pro mládež) - snadná dostupnost předmětu zájmu pachatele a tím příležitost pro mládež s rizikovým chováním - neúplnost policejních statistik s ohledem na městskou část Nové Sady - absence společensko kulturního centra pro veřejnost - nedostačující kapacita mateřských škol - absence programu prevence kriminality v Nových Sadech

Zdroj: zpracováno na základě analýzy popsané v kapitole 5.13 Výsledné zpracování SWOT - analýzy městské části Nové Sady

Závěr

Na závěr můžu konstatovat, že primární sociální prevence kriminality se zaměřením na mládež je v současné době jedním ze základních témat všech organizací, které se prevencí kriminality a s tím souvisejících sociálně-patologických jevů, popřípadě rizikového chování, zabývají. I v této oblasti praxe poněkud zaostává za teorií, ovšem prováděná opatření jsou závislá na dostupných finančních prostředcích a personální kapacitě zaměstnanců těchto organizací. Městská část Nové Sady je charakteristickou městskou částí se svými klady i zápory. Z hlediska organizačního zajištění je prevence kriminality na poměrně dobré úrovni, ať již ze strany státních nebo nestátních organizací a i když nejsou tyto organizace umístěny přímo v této konkrétní městské části, jsou dostupné každému, kdo potřebuje jejich pomoc vyhledat. Mládež má v případě potřeby možnost sportovního a herního vyžití, i když na sportovištích poskytnutých školami je toto časově omezeno a také má možnost návštěvy zařízení s nabídkou volnočasových aktivit zaměřených na hudbu, kulturu, sport, ale také na prevenci kriminality a sociálně-patologických jevů. Dalším kladem je dostupnost mateřských, základních i středních škol, pro které je prevence rizikového chování běžnou součástí jejich školních aktivit, i když kapacita mateřských škol je v současné době nedostatečná. Zásadním nedostatkem je samotná charakteristika této městské části, zvláště v lokalitě s hustě postavenými vysokopodlažními panelovými domy a nedostatkem prostoru s přirozenými přírodními plochami určenými pro využití mládeží a za další nedostatek považují nejen přítomnost barů a heren, které se staly nedílnou součástí sídliště, ale také jejich nonstop provoz, což nijak nepřispívá, bez ohledu na přísun finančních prostředků do městského rozpočtu využitých mj. na sociální služby, kulturu a sport, k prevenci kriminality mládeže.

Organizace zabývající se prevencí kriminality nejsou jistě dokonalé, stejně jako lidé v nich pracující, ovšem pokud chceme žít ve společnosti, kde lidská empatie, vzájemná pomoc, úcta, respekt a tolerance nejsou jen prázdnými pojmy, musíme začít pracovat především každý sám na sobě a ukázat tak mládeži cestu, jak se alespoň pokusit naplnění těchto hodnot dosáhnout a tím jim také poskytnout naději na zlepšení světa, ve kterém všichni společně žijeme.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 První část výsledného zpracování SWOT - analýzy vnějších vlivů sociální prevence kriminality mládeže v městské části Nové Sady v Olomouci

Tabulka č. 2 Druhá část výsledného zpracování SWOT - analýzy vnitřních vlivů sociální prevence kriminality mládeže v městské části Nové Sady v Olomouci

Seznam použitých zkratek

apod.a podobně

atd.a tak dále

č.číslo

ČR.....Česká republika

ČSÚ.....Český statistický úřad

mj.mimo jiné

MŠ.....mateřská škola

MŠMT.....Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MV.....Ministerstvo vnitra

např.například

NKMPPD.....Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech

OOPobvodní oddělení policie

OSPOD.....orgán sociálně-právní ochrany dětí

PA.....preventivní aktivita

PČR.....Policie České republiky

PIO.....preventivně informační oddělení

PIS.....preventivně informační služba

PK.....prevence kriminality

SLDB.....sčítání lidu, domů a bytů

SVI.....Systém včasné intervence

ZSJ.....základní sídelní jednotka

ZŠ.....základní škola

Seznam literatury a zdrojů

BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Predikce vývoje pachatele*. Vyd. 1. Praha : IKSP, 2008. ISBN 978-80-7338-075-5. In: Institut pro kriminologii a sociální prevenci [online]. Praha: IKSP [cit. 2013-02-21] Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/publikace.html>.

BRUNA Eduard. *Výbrané kapitoly z kriminologie*. Vyd. 1. Karlovy Vary : Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2011. 110 s. ISBN 978-80-87236-06-2.

ČÁP, David et al. *Výchovné poradenství*. Praha, MERITUM – Wolters Kluwer, 2009. 250 s. ISBN 978-80-7357-498-5.

ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. MVČR: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. MVČR, ©2010. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/>.

ČESKO. Ústavní zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992, Ústava České republiky. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Ústavní zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1993, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Zákon České národní rady č. 200 ze dne 17. května 1990 o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Úplné znění zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích*. Vyd. 5. Praha : Armex Publishing, s.r.o. 2011.

ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Úplné znění zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích*. Vyd. 5. Praha : Armex Publishing, s.r.o. 2011.

ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Úplné znění. Trestní předpisy*. 560 s. Ostrava - Hrabůvka: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-932-1.

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Úplné znění. Trestní předpisy*. Ostrava – Hrabůvka, Sagit, 2012, číslo 909. s. 5-106. ISBN 978-80-7208-932-1.

ČESKO. Zákon č. 94 ze dne 4. prosince 1963, o rodině, ve znění pozdějších předpisů. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000, o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Zákon č. 109 ze dne 5. února 2002., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Zákon č. 99 ze dne 4. prosince 1963 občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 26. února 1964 občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

FARDOVÁ, Lenka. *Jak vytvářet projekty za podpory Strukturálních fondů EU*. HARBOUR – centrum pro poradenství v řízení lidských zdrojů a tvorbě projektů. [online]. PERSONA GRATA, v.o.s., Lenka Fardová © 2007. Dostupné z: <http://www.personagrata.cz/harbour/projekty%20web.pdf>.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Přeložil Jan JAŘAB. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

HRDÝ, Tomáš. Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti v územním obvodu OO PČR Olomouc 2 za období roku 2011 [online]. © 2010 [cit. 16.8. 2012]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/obvodni-oddeleni-olomouc-ii-562819.aspx>.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Přeložila Dagmar TOMKOVÁ. Praha: Portál, 2005. 151 s. ISBN 90-7178-945-3.

MANAGEMENT MANIA. *Albert Humphrey* [online]. ManagementMania © 2011 – 2013. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/albert-humphrey>.

MATOUŠEK Oldřich a Helena VÁLKOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 3. Praha : Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. In: ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. [online]. MŠMT, © 2006-2012 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>.

Mezinárodní dokument č. 104 ze dne 6. února 1991, Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. In: ZÁKONY PRO LIDI. *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CZ, © 2010-2013. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/>.

NOVOTNÝ, Oto et al. *Kriminologie*. Vyd. 3. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. 527 s. ISBN 978-80-7353-376-8.

Plán preventivních aktivit města Olomouce na léta 2012 – 2015. In: STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. Oficiální informační portál. [online]. Magistrát města Olomouce, ©2012 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mmol.eu/portalb/novinari/tiskove-zpravy/12043>.

POLICIE ČR. *Policie.cz* [online]. Policie ČR © 2010 [cit. 2013-01-03]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/>.

POLICIE ČR. *Policie.cz*. KŘP Olomouckého kraje. Obvodní oddělení Olomouc II [online]. Policie ČR ©2010. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/obvodni-oddeleni-olomouc-ii-562819.aspx>.

PREVENCE-INFO.CZ. *Prevence rizikového chování*. [online]. Prevence-info.cz., © 2010-2013 [cit. 2013-02-21] Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/p-prevence/rizikove-chovani-versus-socialne-patologicke-jevy>.

Program prevence kriminality města Olomouce na rok 2013. In: STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. Oficiální informační portál. [online]. Magistrát města Olomouce, ©2012 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/13770>.

Sdružená zařízení pro péči o dítě v Olomouci. Kojenecký ústav [online]. Sdružená zařízení pro péči o dítě v Olomouci © 2009. Dostupné z : <<http://www.szpd.cz/kojenecky-ustav/>>.

SKŘÍČIL, Jaroslav. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011 ve srovnání s rokem 2010. Podklady za Olomoucký kraj*. [online]. © 2010 [cit. 16.8. 2012]. Dostupné z : <<http://www.policie.cz/clanek/zpravy-o-bezpecnostni-situaci-v-olomouckem-kraji.aspx>>.

SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola Evropských a regionálních studií, o.p.s., 2009. 118 s. ISBN 978-80-86708-81-2.

Statutární město Olomouc, Oficiální informační portál [online]. Magistrát města Olomouce, © 2012 [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <<http://www.olomouc.eu/o-meste>>.

Strategie prevence kriminality České republiky na léta 2012-2015. In: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY [online]. MVČR, ©2010 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-na-leta-2012-2015.aspx>.

Strategie prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2013-2016. In: OLOMOUCKÝ KRAJ. *Prevence kriminality*. [online] ESMEDIA, a.s. © 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/prevence-kriminality-cl-292.html>.

VÁLKOVÁ, Helena et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 2. Praha : C. H. Beck, 2012. 664 s. ISBN 978-80-7400-429-2.

ŠTABLOVÁ, Renata. *Kriminologie. Studijní texty*. Praha, 2008.

Územně identifikační registr ČR [online]. © 1997-2012. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: <<http://www.uir.cz/zsj-casti-obce/413828/Cast-obce-Nove-Sady>>.

VYKOPALOVÁ, Hana. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 154 s. ISBN 80-244-0337-4.

ZAPLTEAL, Josef et al. *Prevence kriminality*. Vyd. 3. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, katedra kriminologie, 2008. 108 s. ISBN 978-80-7251-270-6.

ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Vyd. 1. Praha : Armex, Trivis, 2004. 146 s. ISBN 80-86795-05-5.